

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА імені О. М. БЕКЕТОВА**

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
І САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
З ДИСЦИПЛІНИ**

«ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА»

*(для студентів усіх форм навчання спеціальностей
071 – Облік і оподаткування, 076 – Підприємництво,
торгівля та біржова діяльність)*

Методичні рекомендації до проведення практичних занять і самостійної роботи з дисципліни «Економіка підприємства» (для студентів усіх форм навчання спеціальностей 071 – Облік і оподаткування, 076 – Підприємництво, торгівля та біржова діяльність) / Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова ; уклад. В. В. Величко. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2018. – 54 с.

Укладач канд. екон. наук **В. В. Величко**

Рецензент

Н. М. Матвєєва, канд. екон. наук, доцент Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова

Рекомендовано кафедрою економіки підприємств, бізнес-адміністрування та регіонального розвитку, протокол № 1 від 31. 08. 2016 р.

ЗМІСТ

1 Мета і завдання вивчення дисципліни.....	4
2 Загальні методичні рекомендації.....	4
3 Методичні рекомендації до самостійного опрацювання лекційного матеріалу.....	6
4 Методичні рекомендації до підготовки до практичних занять.....	29
5 Питання, що виносяться на практичні заняття.....	30
Список рекомендованих джерел.....	53

1 МЕТА І ЗАВДАННЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Дисципліна «Економіка підприємства» за освітньою програмою має статус нормативної. Програма дисципліни ухвалена кафедрою економіки підприємств, бізнес-адміністрування та регіонального розвитку і Вченою радою факультету економіки та підприємництва.

Мета – формування у студентів системи теоретичних знань, вмінь та навичок практичної роботи щодо методів організації ефективного господарювання на рівні підприємства; набуття теоретичних і практичних знань щодо вирішення конкретних економічних завдань, які дозволили б їм найкращим чином досягти економічних цілей підприємства – одержання високих прибутків, вибір найбільш оптимальних рішень на перспективу.

Завдання:

- набуття знань про підприємство як суб'єкт господарювання та основні напрями його господарсько-фінансової діяльності;
- оволодіння методологічними та методичними засадами планування діяльності підприємства;
- вміння формувати програми виробництва продукції (робіт, послуг) та її реалізації, визначення виробничої потужності підприємства;
- визначення складових ресурсного потенціалу підприємства та шляхи його ефективного використання;
- оволодіння теоретичними засадами формування й використання трудових ресурсів підприємства та системи їх матеріального стимулювання; методичні підходи до їх аналізу та планування;
- оволодіння теоретичними засадами формування та використання майнових ресурсів (активів) підприємства, методичні підходи до їх аналізу та планування;
- набуття знань про закономірності формування економічних результатів господарсько-фінансової діяльності підприємства;
- вміння оцінювати ефективність господарської діяльності та пошук шляхів її підвищення;
- оволодіння знаннями та практичними навичками формування механізму розвитку підприємства, запобігання кризових явищ та банкрутства; забезпечення економічної безпеки підприємства.

2 ЗАГАЛЬНІ МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Економіка підприємства» студент повинен

знати :

- сутність та зміст економічних категорій;
- економічні основи функціонування підприємства в системі ринкових відносин;

– методику розрахунку економічних показників діяльності підприємства, взаємозв'язок між ними;

– механізм формування та використання доходів і прибутків підприємства від різних видів діяльності;

– шляхи підвищення ефективності використання економічних ресурсів підприємства.

вміти:

– застосовувати теоретичні положення у вирішенні конкретних питань економіки, планування та організації роботи підприємства;

– кількісно оцінювати явища та визначати тенденції зміни показників;

– аналізувати і правильно вирішувати реальні економічні проблеми;

– обґрунтувати напрямки діяльності підприємства, розробляти і реалізовувати плани його розвитку, аналізувати й узагальнювати результати операційної, фінансової та іншої діяльності;

– пропонувати ефективні методи господарювання при зміні ситуації на ринку.

мати компетентності:

– здатність здійснювати вибір видів підприємств, їх організаційно-правових форм відповідно до умов та особливостей функціонування створюваного підприємства;

– готовність розробляти організаційні структури управління підприємством, визначати фактори, що обумовлюють їх побудову;

– здатність оцінювати конкурентоспроможність продукції, розробляти заходи щодо її підвищення;

– здатність вибирати методи прогнозування та планування діяльності підприємств в залежності від різних факторів;

– готовність оцінювати технічний стан і ефективність використання основних фондів, розробляти напрями подальшого покращення їх використання;

– здатність здійснювати нормування обігових коштів, розробляти заходи прискорення оборотності оборотних коштів;

– здатність розробляти кадрову політику і систему управління персоналом;

– готовність оцінювати джерела формування показників прибутку, розробляти заходи щодо їх підвищення показників прибутку і рентабельності;

– готовність оцінювати рівень економічної безпеки підприємства.

Навчальний процес здійснюється у таких формах: лекційні, практичні заняття, самостійна робота студента, контрольні заходи. Всі види занять розроблені відповідно до положень Болонської декларації.

Формою підсумкового контролю знань студентів є екзамен.

3 МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ ЛЕКЦІЙНОГО МАТЕРІАЛУ

Тема 1 Основи підприємництва

- 1 Правові основи функціонування підприємств в Україні.
- 2 Організаційно-правові форми підприємницької діяльності: одноосібна власність, товариства, корпорації.
- 3 Виробнича та посередницька діяльність.
- 4 Класифікація договорів за сферами діяльності.
- 5 Міжнародна підприємницька діяльність, її суб'єкти.

Питання і завдання для самоперевірки:

- 1 Первинною ланкою у структурі національної економіки є:*
  - а) сукупність юридичних осіб;
  - б) підприємство;
  - в) сукупність індивідуумів.
- 2 Ринкові умови господарювання підприємства не передбачають:*
  - а) конкуренцію;
  - б) централізоване планування;
  - в) наявність приватної власності;
  - г) свободу підприємницького вибору.
- 3 Вкажіть на правильні відповіді серед наведених нижче. Якщо ринок збалансовано, то:*
  - а) покупці та продавці можуть продавати та купувати все, що хочуть, за існуючої ціни;
  - б) тенденції зростання чи падіння ціни немає;
  - в) кількість пропозиції дорівнює кількості попиту;
  - г) всі наведені відповіді правильні;
  - д) жодна з наведених відповідей неправильна.
- 4 До характерних ознак функціонування підприємства як виробничої системи відносять:*
  - а) цілеспрямованість;
  - б) поліструктурність;
  - в) складність;
  - г) відкритість;
  - д) все вище перелічене.
- 5 Головне завдання підприємства полягає у:*
  - а) задоволенні потреб ринку з метою одержання прибутку;
  - б) ефективному використанні основних фондів і оборотних засобів;
  - в) підвищенні продуктивності праці й ефективному використанні системи мотивації праці;
  - г) підвищенні якості продукції, що випускається.

6 Основним документом, що регулює діяльність підприємства є:

- а) Господарський кодекс України;
- б) статут;
- в) ліцензія;
- г) патент.

7 Якщо підприємство належить приватній особі, що наймає для роботи на ньому інших осіб, це підприємство відноситься до такого виду:

- а) сімейне;
- б) індивідуальне;
- в) державне;
- г) приватне.

8 Підприємство втрачає права юридичної особи і вважається ліквідованим з моменту:

- а) втрати власної печатки;
- б) виключення з державного реєстру;
- в) визнання банкрутом;
- г) створення ліквідаційної комісії.

Тема 2 Види підприємств, їх організаційно-правові форми

1 Види підприємств за розміром та за формою власності.

2 Об'єднання підприємств.

3 Види об'єднань підприємств: асоціації, корпорації, концерни, консорціуми, холдинги, промислово-фінансові групи.

4 Економічні аспекти діяльності об'єднань підприємств в Україні.

Питання і завдання для самоперевірки:

1 Ознаки, за якими підприємства відносять до групи малих підприємств:

- а) розмір статутного фонду;
- б) розмір отримуваного прибутку;
- в) чисельність працюючих;
- г) розмір валового доходу за рік.

2 Схема об'єднання підприємств, що працюють у системі взаємовигідних партнерських відносин, при яких відбувається передача на платній основі торгової марки, технології або лінії виробництва, називається:

- а) лізингом;
- б) факторингом;
- в) франчайзингом;
- г) опціоном.

3 До прямого державного регулювання діяльності підприємств належить:

- а) ліцензування діяльності, кредитна політика;
- б) податкова та амортизаційна політика, створення робочих місць;
- в) податкова та амортизаційна політика, створення робочих місць;
- г) антимонопольне регулювання, контроль якості продукції, контроль за розміщенням та будівництвом підприємств.

4 Тимчасове статутне об'єднання промислового та банківського капіталу для реалізації спільної мети називаються:

- а) консорціумом;
- б) картелем;
- в) концерном;
- г) корпорацією.

5 За правовим статусом і формою господарювання підприємства класифікуються на:

- а) комерційні, некомерційні;
- б) одноосібні, кооперативні, орендні, господарські товариства;
- в) приватні, колективні, комунальні, державні;
- г) лізингові, промислові, банківські, торговельні, страхові.

6 Повне товариство – це:

- а) об'єднання підприємців яке має статутний фонд, поділений на частини, розмір котрих визначається засновницькими документами, учасники якого несуть відповідальність у межах їхнього внеску;
- б) добровільне об'єднання громадян з метою спільного ведення господарської або іншої діяльності;
- в) добровільне об'єднання громадян, всі учасники якого займають ся спільною підприємницькою діяльністю і несуть солідарну відповідальність за зобов'язання підприємства всім своїм майном;
- г) товариство громадян з тимчасовим володінням й користуванням майном для здійснення підприємницької діяльності.

7 Синдикат – це:

- а) тимчасові статутні об'єднання промислового і банківського капіталу для досягнення загальної мети;
- б) договірні об'єднання господарюючих суб'єктів на основі інтеграції їх науково-технічних, виробничих та комерційних інтересів, з делегуванням окремих повноважень централізованого регулювання діяльності кожного з учасників;
- в) організаційна форма існування різновиду картельної угоди, що передбачає реалізацію продукції учасників через створюваний спільний збутовий орган або збутову мережу одного з учасників об'єднання;
- г) монополістичне об'єднання підприємств, що раніше належали різним підприємцям, в єдиний виробничо-господарський комплекс.

8 Корпорація - це:

- а) договірне об'єднання господарюючих суб'єктів на основі інтеграції їх науково-технічних, виробничих та комерційних інтересів, з делегуванням окремих повноважень централізованого регулювання діяльності кожного учасника;
- б) найпростіша форма договірного об'єднання підприємств (фірм, компаній, організацій) з метою постійної координації господарської діяльності;
- в) форма статутних об'єднань підприємств, що характеризується єдністю власності і контролю;
- г) договірне об'єднання підприємств переважно однієї галузі для здійснення спільної комерційної діяльності регулювання збуту виготовлюваної продукції.

Тема 3 Структура управління підприємством

- 1 Функціональні структурні підрозділи апарату управління: управління, відділи, бюро, служби тощо.
- 2 Функції, права та обов'язки структурних підрозділів підприємства.
- 3 Філії, представництва, відділення та інші відокремлені підрозділи підприємств.
- 4 Організаційні структури управління підприємствами.
5. Основні типи організаційних структур управління.
- 6 Принципи та етапи побудови організаційних структур управління.

Питання і завдання для самоперевірки:

- 1 *До основних цехів підприємства належать:*
  - а) ремонтно-механічні;
  - б) ливарні;
  - в) транспортні;
  - г) інструментальні;
  - д) санітарно-гігієнічні.
- 2 *Цехи, які займаються утилізацією, переробкою відходів основного виробництва, називаються:*
  - а) побічними;
  - б) підсобними;
  - в) обслуговуючими;
  - г) допоміжними.
- 3 *Виробнича структура, яка найчастіше застосовується на великих підприємствах, де кілька однотипних підрозділів об'єднані в одне ціле, називається:*
  - а) штабною;
  - б) корпусною;
  - в) комбінатською;
  - г) цеховою.
- 4 *Загальна структура підприємства включає:*
  - а) підрозділи апарату управління;
  - б) підрозділи збуту продукції;
  - в) підрозділи матеріально-технічного забезпечення.
- 5 *До показників, які визначають структуру підприємства, відносять:*
  - а) обсяг випущеної продукції;
  - б) рівень спеціалізації окремих виробничих ланок;
  - в) ефективність капіталовкладень;
  - г) ступінь концентрації робочих місць.
- 6 *До допоміжних цехів відносяться:*
  - а) ливарні та ковальсько-пресувальні;
  - б) заготівельні та обробні;
  - в) транспортні та інструментальні;
  - г) деревообробні та термічні.

7 Виробнича ділянка – це:

- а) сукупність робочих місць, на якій виконується технологічно однорідна робота чи різні операції по виготовленню однакової продукції;
- б) відокремлена частина підприємства, в якій виконується певний комплекс робіт у відповідності з внутрішньозаводською спеціалізацією;
- в) частина площі, де зосереджені засоби праці, що застосовуються в процесі праці одним або групою працівників.

8 Структура за якої основні цехи підприємства та їх ділянки будуються за ознакою виготовлення кожним з них певної кількості виробу чи якої-небудь його частини, відносять до такого типу виробничої структури:

- а) предметна;
- б) змішана;
- в) технологічна.

Тема 4 Зовнішнє середовище господарювання підприємства

- 1 Складові зовнішнього середовища господарювання підприємств.
- 2 Конкуренти, напрями і методи збору інформації про конкурентів.
- 3 Державне замовлення, регулююча роль держави щодо оподаткування, регулювання кредитних ставок, фінансування довгострокових капітальних вкладень і т. ін.
- 4 Оцінка впливу факторів зовнішнього середовища на діяльність підприємства.

Питання і завдання для самоперевірки:

- 1 Охарактеризуйте основні чинники впливу на зовнішнє середовище підприємства.
- 2 Визначте основні джерела інформації про конкурентів та варіанти її здобуття.
- 3 Визначте роль держави в розвитку підприємницької діяльності.

Тема 5 Техніко-технологічна база та виробнича потужність підприємства

- 1 Поняття, види та чинники формування виробничої потужності підприємства.
- 2 Методичні принципи розрахунку виробничої потужності.
- 3 Рівень використання виробничої потужності підприємства.

Питання і завдання для самоперевірки:

- 1 Наведіть основні чинники формування виробничої програми підприємства на рівні керівництва та на рівні структурних підрозділів.
- 2 Охарактеризуйте основні методи формування виробничої потужності на підприємствах різних галузей народного господарства.

Тема 6 Організація операційної діяльності

- 1 Взаємозв'язок виробничої, фінансової, маркетингової та інших функцій. Основні системні поняття організації операцій.
2. Способи організації операцій на підприємстві.
- 3 Способи поєднання операцій технологічного циклу.
- 4 Методи організації виробництва.

Питання і завдання для самоперевірки:

- 1 Охарактеризуйте основні риси виробничої, фінансової, маркетингової та інших видів діяльності підприємства.
- 2 Визначте основні характеристики побудови технологічних циклів підприємств різних галузей.

Тема 7 Прогнозування та планування діяльності підприємства

- 1 Зміст основних розділів бізнес-плану та методика їх складання.
- 2 Система оперативного планування.
- 3 Прогнозування розвитку підприємств.
- 4 Сутність прогнозування.
- 5 Мета, об'єкти й принципи прогнозування.
- 6 Види методів економічного прогнозування розвитку підприємств.

Питання і завдання для самоперевірки:

- 1 Основними перевагами планування в умовах ринку порівняно з директивним плануванням є:
  - а) самостійне здійснення всього комплексу планової роботи;
  - б) доведення «зверху» основних показників діяльності;
  - в) самостійність вибору розмірів матеріального стимулювання;
  - г) ризик у підприємницькій діяльності.
- 2 Найважливішими принципами планування є:
  - а) зв'язок і взаємозалежність планових і фактичних показників;
  - б) суб'єктивна оцінка майбутнього стану підприємства і мобільність;
  - в) врахування життєвого циклу товарів;
  - г) системність і безперервність планування.
- 3 Під плануванням діяльності підприємства розуміють:
  - а) порівняння основних показників його розвитку у звітному і базовому періодах;
  - б) розрахунок майбутньої величини прибутків;
  - в) процес визначення цілей підприємства, а також засобів і шляхів їх досягнення;
  - г) аналіз перспектив розвитку підприємства в порівнянні з іншими підприємствами цієї ж галузі.

4 Загально-фірмові цілі мають бути:

- а) конкретними, прибутковими, підтримуючими, правовими, економічними;
- б) конкретними, орієнтовними в часі, досяжними, підтримуючими;
- в) вимірювальними, досяжними, прибутковими, економічними, соціальними;
- г) досяжними, правовими, економічними, конкретними.

5 Оперативно-виробниче планування являє собою:

- а) систему заходів, спрямованих на конкретизацію техніко-економічного плану в часі і просторі;
- б) систему планування і обліку номенклатури, об'єму продукції, собівартості продукції;
- в) заходи з розробки перспективних планових завдань і розрахунків.

6 Вихідною інформацією для розробки бізнес-плану є:

- а) інформація про кількість підприємств, що виготовляють аналогічну продукцію;
- б) інформація про ринковий попит на товар;
- в) інформація про ціни на аналогічні товари за кордоном.

7 Визначення планових показників на основі впливу найважливіших чинників відбувається при використанні:

- а) екстраполяційного методу;
- б) факторного методу;
- в) нормативного методу;
- г) балансового методу; д) матричного методу.

8 Для забезпечення погодження потреб і ресурсів при плануванні застосовується:

- а) екстраполяційний метод;
- б) факторний метод;
- в) нормативний метод;
- г) балансовий метод;
- д) матричний метод.

Тема 8 Обґрунтування виробничої програми підприємства

1 Основні розділи та техніко-економічні показники виробничої програми.

2 Система контролю за виконанням виробничої програми підприємства.

Питання і завдання для самоперевірки:

1 охарактеризуйте основні підходи до побудови виробничої програми

2 Проаналізуйте алгоритм побудови виробничої програми від виробничої потужності та від обсягу доходу підприємства.

Тема 9 Основний капітал

- 1 Склад основних засобів відповідно до сучасних стандартів.
- 2 Класифікація та структура основних засобів.
- 3 Розподіл основних засобів на виробничі і невиробничі.
- 4 Активна і пасивна частина основних засобів, їх роль у виробничому процесі.
- 5 Ремонт основних засобів, види ремонту.
- 6 Розширене відтворення основних засобів: технічне переозброєння, реконструкція, розширення і нове будівництво.
- 7 Оцінка доцільності витрат на періодичний ремонт, модернізацію й заміну виробничого устаткування.

Питання і завдання для самоперевірки:

- 1 До чинників, що впливають на фізичний знос основних засобів, відносять:
  - а) їх склад за окремими елементами;
  - б) оплата праці;
  - в) ступінь зносу;
  - г) ціни на обладнання;
  - д) кваліфікація робітників.
- 2 Поняття «засоби виробництва» і «виробничі фонди»:
  - а) рівнозначні;
  - б) поняття «засоби виробництва» ширше, ніж поняття «виробничі фонди»;
  - в) поняття «виробничі фонди» ширше, ніж поняття «засоби виробництва»;
  - г) поняття економічно не пов'язані.
- 3 Коефіцієнт оновлення основних засобів визначається як відношення:
  - а) вартості введених засобів до вартості усіх засобів на кінець року;
  - б) вартості введених засобів до їх загальної вартості на початок року;
  - в) вартості введених засобів до середньорічної вартості усіх фондів.
- 4 Вкажіть метод прискореної амортизації основних засобів:
  - а) кумулятивний (суми чисел);
  - б) лінійний;
  - в) рівномірного списання.
- 5 Співвідношення питомої ваги основних засобів різних галузей до їх загальної вартості – це:
  - а) технологічна структура основних засобів;
  - б) структура основних засобів;
  - в) галузева структура основних засобів;
  - г) вікова структура основних засобів.
- 6 Кошти, що направляються на розширення відтворення основних засобів та об'єктів соціальної інфраструктури – це:
  - а) прямі інвестиції;
  - б) непрямі інвестиції;
  - в) виробничі інвестиції;
  - г) реальні інвестиції.

7 Витрати капіталу на розширене відтворення основних засобів визначаються як:

- а) інвестиції;
- б) чисті капіталовкладення;
- в) прямі витрати;
- г) пропорційні витрати.

8 Рентабельність виробничих засобів підприємства визначається:

- а) відношенням прибутку до обсягу реалізації продукції;
- б) відношення прибутку від реалізації до виручки від реалізації;
- в) відношенням прибутку до середньої вартості майна підприємства;
- г) відношенням прибутку до середньої вартості основних засобів та матеріальних оборотних коштів

Тема 10 Оборотний капітал

1 Обігові кошти, що обслуговують сфери виробництва й обігу.

2 Функціональна та елементна структура обігових коштів.

3 Нормовані й ненормовані обігові кошти.

4 Джерела формування обігових коштів.

5 Основні показники рівня ефективності використання обігових коштів: коефіцієнти оборотності й закріплення, тривалість одного обороту, коефіцієнти оборотності активів, дебіторської й кредиторської заборгованості, матеріальних засобів та ін., методика їх розрахунку.

Питання і завдання для самоперевірки:

1 До оборотних засобів не належать:

- а) сировина і основні матеріали;
- б) тара і паливо;
- в) верстати;
- г) грошові засоби.

2 Які з перелічених елементів входять до складу ненормованих оборотних засобів:

- а) запаси тари і палива;
- б) витрати майбутніх періодів;
- в) готові товари на складі;
- г) грошові засоби.

3 Основні шляхи скорочення норм виробничих запасів матеріальних ресурсів:

- а) скорочення періоду поставки;
- б) розвиток прямих господарських зв'язків;
- в) розрахунок чеками;
- г) довгострокові контракти з постачальниками.

4 Які елементи включають до складу оборотних фондів підприємства:

- а) витрати майбутніх періодів;
- б) залишки готової продукції;
- в) грошові засоби на розрахунковому рахунку.

5 Виділяють такі виробничі запаси матеріальних ресурсів:

- а) внутрівиробничий;
- б) страховий;
- в) точки замовлення;
- г) вірної відповіді немає.

6 Яка з наведених відповідей правильна:

- а) незавершене виробництво входить до складу оборотних фондів;
- б) незавершене виробництво входить до складу фондів обігу;
- в) незавершене виробництво входить до складу оборотних засобів.

7 Які з перелічених елементів включають до нормованих оборотних засобів:

- а) відвантажена неоплачена продукція;
- б) грошові засоби;
- в) витрати майбутніх періодів;
- г) усі відповіді вірні.

8 Прискорення оборотності оборотних засобів сприяє:

- а) удосконаленню структури оборотних засобів;
- б) збільшенню суми нормованих оборотних засобів для такого самого обсягу продукції;
- в) збільшенню випуску продукції при такій самій сумі нормованих оборотних засобів;
- г) підвищенню фондівіддачі.

Тема 11 Інтелектуальний капітал

1 Первинна і переоцінена вартість нематеріальних активів.

2 Амортизація нематеріальних активів, визначення строків їх корисного використання.

3 Вибір виду ліцензії. Ліцензійна торгівля, ліцензійні угоди.

4 Самостійні й супутні ліцензійні угоди.

5 Ліцензійні платежі: періодичні й одноразові платежі.

6 Роялті й паушальний платежі. Ліцензійні відділи, відділи закордонного ліцензування, їх основні функції.

Питання і завдання для самоперевірки:

1 Нематеріальні активи підприємства – це:

- а) складова частина потенціалу підприємства, яка забезпечує економічну користь протягом тривалого періоду і не має матеріальної основи;
- б) реальні інвестиційні проекти, об'єкти нерухомості та різноманітні фінансові інструменти;

в) ресурси, кількість яких фіксована і має певні межі;
г) цінності, що не є фізичними об'єктами, але мають вартість, оцінку; права власності і захист доступу до нематеріальних ресурсів підприємства та їх використання в господарській діяльності з метою одержання прибутку.

2 Об'єкт промислової власності, який може виступати у формі нового пристрою, речовини, штаму мікроорганізму, а також способів їх одержання – це:

- а) винахід;
- б) промисловий зразок;
- в) «ноу-хау»;
- г) раціоналізаторська пропозиція.

3 Нове художньо-конструктивне вирішення виробу, в якому досягається єдність технічних та естетичних властивостей – це:

- а) винахід;
- б) промисловий зразок;
- в) «ноу-хау»;
- г) раціоналізаторська пропозиція.

4 Інформація, яка має реальну або потенційну комерційну цінність для виробництва, до та після продажного обслуговування й експлуатації продукції у всіх галузях господарської діяльності – це:

- а) винахід;
- б) промисловий зразок;
- в) «ноу-хау»;
- г) раціоналізаторська пропозиція.

5 Технічне рішення, яке є новим і корисним для підприємства, для якого воно подано – це:

- а) винахід;
- б) промисловий зразок;
- в) «ноу-хау»;
- г) раціоналізаторська пропозиція.

6 Новизна якого з нематеріальних ресурсів має локальний характер:

- а) патентної грамоти;
- б) роялті;
- в) гудвілу;
- г) раціоналізаторської пропозиції.

7 Охоронний документ, виданий державним органом, що підтверджує право його власника на відповідний об'єкт промислової власності – це:

- а) сертифікат;
- б) патент;
- в) стандарт;
- г) ліцензія.

8 Дозвіл на використання нематеріального ресурсу протягом певного терміну за обумовлену винагороду – це:

- а) сертифікат;
- б) патент;
- в) іцензія;
- г) свідоцтво.

Тема 12 Персонал підприємства, продуктивність і оплата праці

- 1 Склад персоналу на промисловому підприємстві.
- 2 Поняття промислово-виробничого та непромислового персоналу.
- 3 Якість робочої сили за різними характеристиками.
- 4 Кадрова політика і система управління персоналом.
- 5 Кадрова політика і система управління персоналом: мета, функції, принципи здійснення.
- 6 Оцінка персоналу, її види.
- 7 Функції оцінки персоналу та напрями використання її результатів.
- 8 Продуктивність праці як економічна категорія.
- 9 Резерви і фактори зростання продуктивності праці.
- 10 Моделі мотивації. Класифікація методів мотивації результативності діяльності. Організація преміювання персоналу. Принципи побудови системи преміювання. Участь працівників у прибутку (доходах) підприємства.

Питання і завдання для самоперевірки:

- 1 Зовнішніми джерелами набору персоналу є:
  - а) навчання учнів на підприємстві;
  - б) перепідготовка своїх працівників;
  - в) регіональні біржі праці;
  - г) вакансії на підприємстві.
- 2 Спеціальність – це:
  - а) вид трудової діяльності;
  - б) різновид трудової діяльності у межах спеціальностей;
  - в) різновид трудової діяльності у межах кваліфікації.
- 3 Нормування праці необхідне для:
  - а) оптимальної організації заробітної плати;
  - б) визначення потреби у різних видах обладнання;
  - в) скорочення витрат матеріальних ресурсів на підприємстві;
  - г) забезпечення чіткої організації виробничого процесу;
  - д) планування чисельності працюючих.
- 4 До внутрішніх джерел набору персоналу відносять:
  - а) регіональні біржі праці;
  - б) агентства з працевлаштування;
  - в) інформування працівників про наявні вакансії на підприємстві;
  - г) систему контрактів з навчальними закладами.

5 Основна мета кадрової політики підприємства полягає у:

- а) підтриманні постійної чисельності персоналу на підприємстві;
- б) забезпечення кожного робочого місця і посади персоналом відповідної професії, спеціальності і кваліфікації;
- в) пошуку та розповсюдженні інформації про навчання та перепідготовку персоналу;
- г) дотриманні принципів наукової організації праці.

6 Інтенсивність праці визначається:

- а) тривалістю робочого дня;
- б) ступенем продуктивного використання праці;
- в) кількістю затрачених годин на виготовлення одиниці продукції.
- г) кількістю фізичної і розумової енергії людини, витраченою за одиницю часу.

7 Продуктивність праці характеризується:

- а) обсягом випущеної продукції;
- б) обсягом випущеної за одиницю часу продукції в розрахунку на одного працюючого;
- в) обсягом реалізованої продукції в розрахунку на одного працюючого;
- г) кількістю продукції, що має бути виготовлена за одиницю часу;
- д) жодна з відповідей неправильна.

8 Глибина розподілу праці на підприємстві залежить в першу чергу від:

- а) місця знаходження;
- б) розміру підприємства;
- в) форми власності.

Тема 13 Сучасні моделі розвитку підприємств

- 1 Концепції розвитку підприємств.
- 2 Сучасні моделі розвитку підприємств.
- 3 Методичний інструментарій аналізу процесів розвитку на підприємстві.
- 4 Особливості управління підприємством за кожною моделлю розвитку.

Питання і завдання для самоперевірки:

- 1 Наведіть приклади розвитку українських підприємств від приватного підприємства до акціонерного товариства
- 2 Визначте основні характеристики різних моделей розвитку підприємства.

Тема 14 Інвестиції

- 1 Ефективність інвестицій та її підвищення.
- 2 Інвестиційні проекти.
- 3 Оцінка ефективності реальних і фінансових інвестицій.
- 4 Показники ефективності інвестицій: критерій чистої дисконтованої вартості, період окупності, індекс дохідності.
- 5 Фактори підвищення ефективності використання інвестицій. Інвестиційні проекти.
- 6 Цикл, фази та етапи обґрунтування інвестиційного проекту.

Питання і завдання для самоперевірки:

1 Інвестиції – це:

- а) короткострокові вкладення капіталу з метою отримання прибутку;
- б) довгострокові вкладення капіталу з метою отримання прибутку;
- в) усі відповіді правильні.

2 Дисконтна ставка характеризує:

- а) величину річного процента плати за кредит комерційному банку;
- б) рівень інфляції в розрахунковому році;
- в) середній процент росту суми дивідендів;
- г) норму прибутку на вкладені інвестиції.

3 Вдосконалення структури капітальних вкладень здійснюється за рахунок:

- а) підвищення частки вкладень у нове будівництво;
- б) зростання вкладень у прогресивні галузі;
- в) однакового збільшення вкладень у розвиток усіх галузей промисловості;
- г) підвищення частки вкладень у будівельно-монтажні роботи.

4 Внутрішня норма рентабельності інвестицій – це така дисконтна ставка, за якої:

- а) термін окупності інвестицій не перевищує п'яти років;
- б) суми початкових інвестицій і теперішньої вартості грошових потоків є рівними;
- в) індекс рентабельності інвестицій більший за 1;
- г) індекс доходності інвестицій рівний 1.

6 Назвіть показник, на основі якого визначається економічна ефективність капіталовкладень:

- а) економія матеріальних ресурсів на кожну гривню капітальних вкладень;
- б) термін окупності капітальних вкладень;
- в) приріст національного доходу на кожну гривню капітальних вкладень;
- г) підвищення фондівіддачі на кожну гривню виробничих фондів.

7 Назвіть джерела формування інвестиційних ресурсів:

- а) власні кошти;
- б) бюджетні асигнування;
- в) позичкові фінансові кошти;
- г) усі відповіді правильні.

Тема 15 Інноваційна діяльність

- 1 Науково-технічний прогрес та його роль у розвитку економіки.
- 2 Сутність науково-технічного прогресу, його форми.
- 3 Вплив науково-технічного прогресу на розвиток промислового виробництва.
- 4 Основні цілі впровадження нової техніки і технологій.
- 5 Особливості впровадження нової техніки в Україні.

Питання і завдання для самоперевірки:

- 1 Охарактеризуйте основні напрями розвитку науково-технічного прогресу.
- 2 Наведіть приклади високотехнологічного виробництва в Україні та спрогнозуйте подальший розвиток.

Тема 16 Оцінювання ефективності інноваційно-інвестиційної діяльності

- 1 Оцінка ефективності фінансових інвестицій.
- 2 Оцінка економічної ефективності технічних інновацій і організаційних нововведень.

Питання і завдання для самоперевірки:

- 1 Визначте основні методи оцінки фінансових інвестицій в Україні.
- 2 Наведіть приклади успішних інвестиційно-інноваційних проектів в Україні.

Тема 17 Ринок і продукція

- 1 Характеристика продукції та її класифікація.
- 2 Поняття продукції та її класифікація.
- 3 Номенклатура та асортимент продукції.
- 4 Вимірники обсягу продукції.
- 5 Товарна, валова, чиста та реалізована продукція, їх розрахунок.

Питання і завдання для самоперевірки:

- 1 Охарактеризуйте продукцію підприємств різних галузей як товар.
- 2 Оберіть вимірники для різних видів продукції, робіт та послуг.

Тема 18 Товарна та цінова політика підприємства

- 1 Основні фактори, що впливають на рівень цін.
- 2 Державне регулювання ціноутворення.
- 3 Види цін та сфери їх застосування.
- 4 Види цін згідно із документом «Інкотермс-2000».
- 5 Методи встановлення ціни.

Питання і завдання для самоперевірки:

- 1 *Грошовий вираз вартості товару – це:*
  - а) дохід;
  - б) прибуток;
  - в) ціна;
  - г) виручка від реалізації товару.
- 2 *Процес встановлення цін на товари і послуги – це:*
  - а) ціноутворення;
  - б) ціновий механізм;
  - в) планування;
  - г) жодної вірної відповіді.

3 Найважливішими принципами ціноутворення є:

- а) гнучкість, адаптивність, цілеспрямованість;
- б) науковість, безперервність, цільова спрямованість;
- в) безперервність, керованість, підпорядкованість;
- г) керованість, цільова спрямованість, адаптивність.

4 До основних умов здійснення процесу ціноутворення на підприємстві відносять:

- а) економічну самостійність;
- б) комерційні умови діяльності;
- в) рівновагу на ринку;
- г) всі перелічені відповіді вірні.

5 Ціна, за якою підприємство реалізує вироблену продукцію оптово-збутовим організаціям, за державним контрактом, посередницьким та іншим підприємствам і організаціям – це:

- а) збутова ціна;
- б) трансфертна ціна;
- в) оптова ціна підприємства;
- г) вільна ціна.

6 Ціна, за якою здійснюється розрахунок з кінцевим споживачем товару – це:

- а) роздрібна ціна;
- б) відпускна ціна;
- в) оптова ціна;
- г) оптова ціна промисловості.

7 Ціна, за якою підприємства та організації-споживачі закупають продукцію у постачальницько-збутових організацій – це:

- а) оптова ціна підприємства;
- б) роздрібна ціна;
- в) закупівельна ціна;
- г) оптова ціна промисловості.

8 Ціна, яка змінюється впродовж дії контракту узгодженими сторонами способом, називається:

- а) твердою;
- б) контрактна;
- в) ковзною;
- г) кінцева.

Тема 19 Система забезпечення конкурентоспроможності продукції

1 Стандартизація та сертифікація продукції: складові елементи й принципи здійснення.

2 Наявні в Україні стандарти й технічні умови, сфери їх застосування.

3 Державний нагляд за дотриманням вимог стандартів.

4 Сертифікація продукції, її економічне значення.

5 Обов'язкова й добровільна сертифікація виробів.

6 Міжнародні системи сертифікації. Національні системи якості.

Питання і завдання для самоперевірки:

1 Конкуренція, яка виникає тому, що деякі товари розрізняються лише за якістю:

- а) функціональна;
- б) видова;
- в) предметна;
- г) цінова.

2 Хто є автором теорії, яка стверджує, що кожна країна повинна спеціалізуватися на тих продуктах, у виробництві яких вона володіє найбільшою відносною ефективністю або відносно меншими витратами:

- а) А.Сміт;
- б) Д. Рікардо;
- в) С. Лукас;
- г) М. Портер.

3 Конкурентна перевага товару створюється на стадії:

- а) стратегічного маркетингу;
- б) НДДКР;
- в) технічної підготовки виробництва нової продукції;
- г) організаційної підготовки виробництва нової продукції;
- д) виробництва;
- є) продаж;
- ж) будь-якій стадії життєвого циклу товару.

4 Прогнозування – це:

- а) процес розробки прогнозу розвитку об'єкта;
- б) системний аналіз зовнішнього середовища та внутрішньої структури об'єкту;
- в) передбачення майбутнього;
- г) розробка нормативів просування об'єкту.

5 Проранжуйте за ефективністю галузі, які забезпечують конкурентоздатність країни:

- а) технології з охорони навколишнього середовища;
- б) біотехнології;
- в) аерокосмічні розробки;
- г) електронний зв'язок, Інтернет;
- д) виробництво комп'ютерів та програмного забезпечення.

6 Конкурентоздатність продукції – це:

- а) інтегральний показник якості продукції, який відображає її технічний рівень і ресурсоемність який задовольняє потреби споживачів;
- б) здатність товару конкурувати з аналогічними товарами на конкретному ринку за можливість бути придбаним споживачем ;
- в) міра реального або потенційного задоволення товаром конкретної

потреби споживачів порівняно з аналогічними товарами, представленими на даному ринку;

г) складна властивість товару, яка поєднує його якість та ефективність.

7 Проблемам підвищення конкурентоздатності економіки України органи державної влади приділяли мало уваги у зв'язку з:

а) відсутністю теорії управління конкурентоздатністю;

б) низькою якістю економічної та управлінської підготовки спеціалістів;

в) відсутністю міжнародного досвіду у даній сфері;

г) комплексністю та надзвичайною складністю проблеми;

д) власна відповідь.

8 До яких факторів відносяться фактори конкурентоздатності продукції, які включають якість, ціну, затрати на експлуатацію:

а) техніко-економічні;

б) комерційні;

в) нормативно-правові;

г) інноваційні.

Тема 20 Витрати підприємства

1 Виробнича собівартість продукції, собівартість реалізованої продукції.

2 Витрати операційної і звичайної діяльності.

3 Витрати операційної діяльності, які не включаються до собівартості продукції.

4 Класифікація витрат за окремими ознаками.

5 Витрати на гривню товарної продукції.

6 Напрями зниження витрат підприємства.

7 Обґрунтування й вибір напрямів зниження поточних витрат на підприємствах.

8 Групи чинників зниження поточних витрат: підвищення технічного рівня виробництва; вдосконалення організації виробництва, праці й управління; збільшення обсягу виробництва та підвищення якості і конкурентоспроможності продукції.

Питання і завдання для самоперевірки:

1 До витрат на управління та організацію виробництва в собівартості продукції відносяться витрати:

а) прямі;

б) накладні;

в) змінні;

г) на обслуговування обладнання.

2 Відношення темпів зростання обсягу виробництва певної галузі до темпів зростання обсягів виробництва промисловості загалом називається:

а) коефіцієнтом випередження;

б) показником використання потужностей галузі;

в) коефіцієнтом промислового виробництва;

г) структурою промисловості.

3 Факторами зниження собівартості є:

- а) зниження технічного рівня виробництва;
- б) поліпшення організації виробництва і праці;
- в) збільшення кількості конкурентів на ринку;
- г) збільшення обсягу закупівлі матеріальних ресурсів.

4 Цехова собівартість включає в себе витрати:

- а) цеху на виконання технологічних операцій;
- б) підприємства на виробництво даного виду продукції;
- в) цеху на управління виробництвом;
- г) цеху на виконання технологічних операцій та управління цехом.

5 До змінних витрат відносяться:

- а) матеріальні витрати;
- б) витрати на реалізацію продукції;
- в) амортизаційні відрахування;
- г) адміністративні та управлінські витрати.

6 Структура витрат на виробництво продукції – це:

- а) склад витрат і частка кожного елемента у їх загальному обсязі;
- б) склад витрат за їхніми статтями;
- в) співвідношення витрат у їх обсязі;
- г) склад витрат за економічними елементами.

7 Які витрати належать до непропорційних:

- а) електроенергія та освітлення;
- б) сировина і основні матеріали;
- в) заробітна плата робітників-погодинників;
- г) транспортні.

8 Які витрати відносять до пропорційних:

- а) сировина й основні матеріали;
- б) адміністративно-управлінські витрати;
- в) амортизаційні відрахування;
- г) уся заробітна плата.

Тема 21 Фінансово-економічні результати суб'єктів господарювання

1 Джерела формування прибутку підприємства.

2 Напрями використання прибутку.

3 Визначення маржинального доходу та порога беззбитковості.

4 Фактор часу в оцінці ефективності діяльності підприємства.

5 Фактори підвищення ефективності діяльності підприємства.

Питання і завдання для самоперевірки:

1 Вкажіть джерела формування власних фінансових ресурсів:

- а) бюджетні асигнування;
- б) прибуток;
- в) кредитні кошти;
- г) благодійні внески.

2 Під терміном «прибуток від реалізації продукції» розуміють:

- а) виручку, що отримана від реалізації продукції;
- б) грошовий вираз вартості товарів;
- в) різницю між обсягом реалізованої продукції у вартісному виразі (без непрямих податків) та її собівартістю;
- г) різницю між валовими доходами та валовими витратами підприємства, зменшену на величину амортизаційних відрахувань;
- д) чистий дохід підприємства.

3 Поняття «валовий прибуток підприємства» включає:

- а) виручку, що отримана від реалізації продукції;
- б) різницю між обсягом реалізованої продукції у вартісному виразі та її собівартістю;
- в) прибуток від реалізації продукції, результат від інших реалізаційних операцій, різницю доходів та видатків по позареалізаційних операціях;
- г) виручку від реалізації продукції, зменшену на величину непрямих податків.

4 Норма прибутковості підприємства – це:

- а) прибуток, що отримує підприємство;
- б) відносна доходність або прибутковість, що виражається у відсотках до витрат коштів або капіталу;
- в) відношення прибутку до середньої вартості основних засобів та оборотних коштів;
- г) валовий прибуток на 1 гривню реалізованої продукції;
- д) відношення прибутку до ціни виробу.

5 Рентабельність продукції визначається:

- а) відношенням валового прибутку до обсягу реалізованої продукції;
- б) відношення прибутку від реалізації до виручки від реалізації (без непрямих податків);
- в) відношенням валового прибутку до середньої вартості майна підприємства;
- г) відношенням валового прибутку до середньої вартості основних засобів та матеріальних оборотних засобів.

6 Прибуток – це:

- а) різниця між сукупним доходом від певної діяльності та сукупними витратами в процесі здійснення цієї діяльності;
- б) різниця між виручкою від реалізації товару та сумою податку на додану вартість;
- в) різниця між обсягом випуску і продажу продукції у вартісному виразі.

7 Визначте види прибутку залежно від видів діяльності підприємства:

- а) прибуток від комерційної діяльності;
- б) прибуток від операційної діяльності;
- в) прибуток від спонсорської діяльності;
- г) прибуток від звичайної діяльності;
- д) усі відповіді правильні.

8 Відношення результату до витрат – це:

- а) рентабельність;
- б) ефективність;
- в) економічність;
- г) продуктивність.

Тема 22 Інтегральна ефективність діяльності підприємства та його конкурентоспроможність

1 Інтегрована модель і класифікація чинників зростання ефективності виробництва за певними ознаками: видами витрат і ресурсів (джерелами зростання).

2 Напрямами розвитку й удосконалення виробництва; місцем реалізації в системі управління виробництвом.

Питання і завдання для самоперевірки:

1 Ефективність виробництва забезпечується за рахунок:

- а) оптимізації витрат на виробництво;
- б) мінімізації витрат на виробництво;
- в) максимізації витрат;
- г) усі відповіді правильні.

2 Комплексна оцінка кінцевих результатів використання основних і оборотних засобів, трудових і фінансових ресурсів та нематеріальних активів за певний період часу – це:

- а) рентабельність підприємства;
- б) ефективність підприємства;
- в) прибутковість підприємства.

3 Основний вид ефекту, що враховується при оцінці ефективності:

- а) соціальний;
- б) екологічний;
- в) економічний.

4 Економічний результат зіставляється з економічною оцінкою виробничих ресурсів, що застосовуються під час виробництва, за:

- а) витратного підходу;
- б) ресурсного підходу;
- в) ресурсно-витратного підходу.

5 Порівняння економічного результату з поточними витратами, які безпосередньо пов'язані з його досягненнями, здійснюється за:

- а) витратного підходу;
- б) ресурсного підходу;
- в) ресурсно-витратного підходу.

6 Скорочення тривалості робочого тижня, збільшення кількості нових робочих місць і рівня зайнятості населення досягається за:

- а) соціального ефекту;
- б) економічного ефекту;
- в) вірної відповіді немає.

Тема 23 Матеріально-технічне забезпечення і виробнича логістика

- 1 Форми і системи матеріально-технічного забезпечення.
- 2 Обчислення потреби в матеріалах. Запаси матеріалів та їх регулювання.
- 3 Оптимізація партій поставки матеріалів. Сутність та специфічні риси виробничої логістики.
- 4 Сучасні логістичні концепції та системи: ключові характеристики та сфери використання.

Питання і завдання для самоперевірки:

- 1 Наведіть приклади використання різних видів логістичних схем.
- 2 Охарактеризуйте методи обчислення потреб підприємства в різних видах ресурсів.

Тема 24 Теорії і моделі підприємств

- 1 Еволюційна теорія підприємства. Підприємницька теорія підприємства.
- 2 Інтеграційні функції підприємницької організації.
- 3 Інтеграційна і агентська моделі підприємства

Питання і завдання для самоперевірки:

- 1 Розкрийте основні концепції еволюційних теорій підприємства.
- 2 Визначте основні інтеграційні функції різних типів підприємницьких структур.

Тема 25 Трансформація і реструктуризація підприємств

- 1 Види реструктуризації. Види реструктуризації: організаційно-правова, технічна, економічна, фінансова, управлінська.
- 2 Ступінь реструктуризації: часткова та комплексна.
- 3 Порядок здійснення й ефективність реструктуризації суб'єктів господарювання.
- 4 Порядок здійснення реструктуризації.
- 5 Обґрунтування концепції та розробка бізнес-плану реструктуризації.
- 6 Основні варіанти проведення реструктуризації підприємств.
- 7 Реалізація та оцінка ефективності проектів реструктуризації.

Питання і завдання для самоперевірки:

1 Реструктуризація підприємства – це:

- а) система заходів, що здійснюється під час провадження в справі про банкрутство з метою запобігання визнання боржника банкрутом та його ліквідації;
- б) система заходів щодо відновлення платоспроможності боржника, які може здійснювати власник майна боржника, інвестора, з метою запобігання банкрутству боржника шляхом реорганізаційних та інвестиційних заходів;
- в) здійснення організаційно-господарських, фінансово-економічних, правових, технічних заходів, спрямованих на реорганізацію підприємства, що сприятиме його фінансовому оздоровленню.

2 Вкажіть основні завдання реструктуризації підприємства:

- а) створення й відокремлення нових структурних підрозділів;
- б) оперативне забезпечення виживання підприємства;
- в) удосконалення управління грошовими потоками;
- г) оперативне зниження дебіторської заборгованості;
- д) відновлення конкурентоспроможності підприємства на ринку.

3 За формами реструктуризація поділяється на:

- а) оперативну;
- б) тактичну;
- в) фінансову;
- г) стратегічну.

4 До заходів оперативної реструктуризації можна віднести:

- а) зміну окремих складових організаційної структури підприємства;
- б) впровадження нових технологій;
- в) розробку нових видів продукції;
- г) зменшення обсягу оборотних активів шляхом виявлення та реалізації зайвих запасів;
- д) удосконалення управління грошовими потоками.

5 Основними шляхами стратегічної реструктуризації можуть бути:

- а) підвищення контролю за якістю продукції та витрачанням фінансових ресурсів;
- б) реструктуризація організаційної структури підприємства та реструктуризація власності;
- в) пошук нових ринків збуту;
- г) удосконалення організації виробництва;
- д) підвищення кваліфікації персоналу.

6 Здійснення організаційно-економічних, правових і технічних заходів, спрямованих на зміну структури підприємства, називають:

- а) реструктуризацією;
- б) санацією;
- в) ліквідацією;
- г) фінансовим оздоровленням.

7 Реструктуризація на мікрорівні спрямовується на:

- а) розвиток ринкової інфраструктури;
- б) реорганізацію неплатоспроможних підприємств;
- в) зменшення витрат підприємства на виробництво і збут продукції;
- г) підвищення продуктивності праці на підприємстві.

8 Зовнішніми причинами, які спонукають процес реструктуризації підприємства, можуть бути:

- а) політика уряду;
- б) технологічний процес;
- в) докорінні зміни на ринках розвинутих країн;
- г) зміна соціально-економічних систем.

Тема 26 Оптимізація бізнес-процесів підприємства

- 1 Бізнес-процеси підприємства та їх характеристика.
- 2 Класифікація бізнес-процесів.
- 3 Регламентація та контроль бізнес-процесів.
- 4 Основні методи і засоби аналізу бізнес-процесів організації.
- 5 Організаційне забезпечення оптимізації бізнес-процесів.

Питання і завдання для самоперевірки:

1. Визначте основні види бізнес-процесів.
2. Опишіть основний алгоритм побудови типових бізнес-процесів.

Тема 27 Економічна безпека підприємства

- 1 Структурні елементи економічної безпеки: фінансова, інтелектуальна та кадрова, техніко-технологічна, політико-правова, інформаційна, екологічна, силова складові та їх змістовні характеристики.
- 2 Санація підприємств. Санація суб'єктів господарювання.
- 3 Класична модель процесу фінансового оздоровлення підприємства.
- 4 Формування стратегічних цілей і тактики проведення санації.

Питання і завдання для самоперевірки:

- 1 Опишіть основні етапи розробки програми та проекту санації.
- 2 Наведіть основні проектні позиції щодо бізнес-плану фінансового оздоровлення, його структура.
- 3 Опишіть техніко-економічне обґрунтування санації підприємства.

4 МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПІДГОТОВКИ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Практичне заняття – форма навчального заняття, спрямованого на формування вмінь та навичок виконання певних видів роботи.

За кожною темою дисципліни проводяться практичні заняття, на яких організовується обговорення зі студентами питань з тем, визначених робочою навчальною програмою, формуються вміння та навички застосування окремих положень навчальної дисципліни шляхом індивідуального та групового виконання відповідно сформованих завдань.

Проведення практичних занять базується на попередньо підготовленому матеріалі – самостійна робота студента. Оцінки, отримані студентом під час практичних занять враховуються при виставленні поточної оцінки за змістовними модулями з навчальної дисципліни.

5 ПИТАННЯ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ

Тема 1 Основи підприємництва

Питання для розгляду:

- 1 Поняття підприємства та основні засади його функціонування.
- 2 Поняття підприємства як первинної економічної ланки виробничої сфери.
- 3 Цілі та напрями діяльності підприємства.
- 4 Теорії підприємств. Основні теоретичні моделі підприємства: неокласична, інституціональна, еволюційна, підприємницька, агентська, інтеграційна, їх сутнісна характеристика.
- 5 Загальна характеристика підприємницької та господарської діяльності.
- 6 Сутність господарської діяльності. Сутність та основні функції підприємницької діяльності.
- 7 Моделі підприємництва.
- 8 Договірні взаємовідносини в підприємницькій діяльності. Договірні відносини і партнерські зв'язки в підприємницькій діяльності. Сутність договору.
- 9 Міжнародна підприємницька діяльність.

Тема 2 Види підприємств, їх організаційно-правові форми.

Питання для розгляду:

- 1 Поняття підприємства та основні засади його функціонування.
- 2 Цілі та напрями діяльності підприємства.
- 3 Правові основи функціонування підприємств в Україні.
- 4 Основні теоретичні моделі підприємства: неокласична, інституціональна, еволюційна, підприємницька, агентська, інтеграційна, їх сутнісна характеристика.
- 5 Сутність та основні функції підприємницької діяльності.
- 6 Договірні взаємовідносини в підприємницькій діяльності.
- 7 Класифікація підприємств. Види та організаційні форми підприємств в Україні, їх загальна характеристика.
- 8 Види об'єднань підприємств: асоціації, корпорації, концерни, консорціуми, холдинги, промислово-фінансові групи.

Тема 3 Структура управління підприємством.

Питання для розгляду:

- 1 Структура підприємства.
- 2 Сутність та функції процесу управління.
- 3 Сутність і основні задачі управління підприємством.
- 4 Методи управління діяльністю підприємств.
- 5 Організаційні структури управління підприємствами.

Тема 4 Зовнішнє середовище господарювання підприємства.

Питання для розгляду:

- 1 Сутність та складові зовнішнього середовища господарювання підприємств.
- 2 Підприємство як відкрита система, вплив зовнішнього оточення на діяльність підприємства.

3 Зовнішнє середовище найближчого оточення.

4 Віддалене (загальне) зовнішнє середовище підприємств. Соціальне середовище: темпи зростання населення, його вікова структура, стиль життя, звички та моральні цінності, етичні та релігійні основи суспільства.

5 Правове середовище. Контрактне право. Закони та правові акти, що захищають споживачів.

6 Державне і політичне середовище.

7 Структурна перебудова економіки. Науково-технічний прогрес, спрямований на вирішення соціальних проблем, подолання обмеженості ресурсів, зокрема, паливно-енергетичних, оволодіння принципово новими технологіями.

Тема 5 Техніко-технологічна база та виробнича потужність підприємства

Питання для розгляду:

1 Сутність техніко-технологічної бази виробництва та її роль у поліпшенні його ефективності.

2 Характеристика техніко-технологічної бази виробництва.

3 Форми технічного розвитку підприємства. Оцінка технічного рівня підприємства.

4 Формування та використання виробничої потужності підприємства.

5 Поняття, види та чинники формування виробничої потужності підприємства.

Задачі для розв'язання:

Задача 1

На дільниці працюють 25 верстатів. Трудомісткість обробки одиниці продукції – 0,3 год. на виріб. Підприємство працює у 2 зміни, тривалість зміни – 7 год. Корисний фонд робочого часу за рік – 260 робочих днів. Планові регламентні простої обладнання – 7% від корисного фонду часу роботи дільниці.

Визначити виробничу потужність дільниці.

Задача 2

На дільниці працюють 15 верстатів. Продуктивність одного верстата – 1,5 вироби за годину. Підприємство працює у 2 зміни, тривалість зміни – 7 год. За рік враховуються 260 робочих днів. Коефіцієнт використання робочого часу працівниками – 0,9.

Визначити достатність потужностей для виконання плану виробництва готової продукції обсягом 80000 од.

Задача 3

Виробнича потужність підприємства на початок року становила 5200 тис. од. продукції. Впродовж року: внаслідок реконструкції підприємства з 1 квітня було введено додаткову нову потужність у обсязі 120 тис. од. продукції; внаслідок технічного переозброєння та організаційно-технічних заходів з 1 травня потужність зросла на 80 тис. од. продукції; внаслідок зміни номенклатури продукції та зниження її трудомісткості з 1 серпня потужність зросла на 1020 тис. од. продукції; внаслідок зміни номенклатури продукції та

зниження її трудомісткості з 1 вересня вибуло потужності на 500 тис. од. продукції; Фактичний обсяг виробництва становив 4300 тис. од. на рік.

Визначити коефіцієнт використання виробничої потужності. Чи є такий стан використання (з урахуванням 12% резервної потужності) бажаним для підприємства?

Тема 6 Організація операційної діяльності

Питання для розгляду:

- 1 Сутність операційної діяльності.
- 2 Операційна і виробнича функції на підприємстві.
- 3 Операційна стратегія та її вплив на організацію діяльності.
- 4 Фокусування діяльності.
- 5 Операційна діяльність та принципи її організації.
- 6 Характеристика різних типів виробництва.

Тема 7 Прогнозування та планування діяльності підприємства

Питання для розгляду:

- 1 Планування як функція управління. Методологічні основи планування.
- 2 Стратегічне планування розвитку підприємства.
- 3 Тактичне та оперативне планування.
- 4 Система оперативного планування.
- 5 Прогнозування розвитку підприємств.

Тема 8 Обґрунтування виробничої програми підприємства.

Питання для розгляду:

- 1 Виробнича програма підприємства.
- 2 Виробнича програма підприємства та порядок її формування.
- 3 Методи формування виробничої програми.
- 4 Ресурсне обґрунтування виробничої програми.

Задачі для розв'язання:

Задача 1

У звітному періоді підприємство випустило виробів А в кількості 200 000 одиниць, виробів Б – 300 000 одиниць. Ціна виробу А – 180 грн, Б – 258 грн. Вартість послуг промислового характеру, наданих стороннім підприємствам – 3 750 тис. грн. Залишок незавершеного виробництва на початок року – 750 тис. грн, на кінець року – 530 тис. грн. Поряд з основною продукцією вироблена тара на суму 1 200 тис. грн, у тому числі для реалізації на сторону на суму 800 тис. грн.

Визначити розмір товарної і валової продукції.

Задача 2

Виробництво товарної продукції за рік склало 10 тис. м куб газового конденсату, залишок нереалізованої продукції на початок року – 500 м куб,

залишок нереалізованої продукції на кінець року – 300 м куб. Оптова ціна підприємства за 1 м куб. продукції – 25 грн.

Визначити річний обсяг реалізованої продукції.

Задача 3

Основна продукція підприємства запланована в обсязі 520 млн грн, послуги промислового характеру – 48 млн грн. Вартість напівфабрикатів складе в планованому періоді 50 млн грн, з них 50 % буде використано для власного виробництва. Розмір незавершеного виробництва на кінець періоду збільшиться на 38 млн грн. Залишки готової продукції на складі на початок періоду – 80 млн грн, на кінець періоду – 30 млн грн. Визначити обсяг товарної, реалізованої, валової продукції підприємства.

Задача 4

За планом підприємство повинно випустити продукції А – 60000 од., продукції В – 72000 од., продукції С – 38000 од. Собівартість та рентабельність виробів А, В, С відповідно становлять 173 грн, 25 %; 181 грн, 26 %; 162 грн, 19 %. До кінця періоду запаси готової продукції зменшаться на 280000 грн, а обсяг незавершеного виробництва зменшиться на 240000 грн. Розрахувати показники товарної, реалізованої та валової продукції.

Задача 5

В плановий період підприємство має доставити споживачам 7500 од. металовиробів. Підприємством укладено договори на поставку йому металу в обсязі 8 т. Середня вага виробу 0,85 кг. Коефіцієнт використання металу 0,72. 30 % відходів металу можуть повторно використовуватися у виробництві. Обґрунтувати виробничу програму малого підприємства з виробництва металовиробів з точки зору забезпеченості металом.

Задача 6

В готелі 400 номерів: 150 номерів одномісних, 100 двохмісних, 50 одномісних полулюксів, 100 двохмісних люксів. Готель працює 365 днів на рік. 10 номерів двохмісних рік знаходяться в ремонті. Середній коефіцієнт завантаження номерного фонду 70 % на рік. Розрахувати обсяг ліжко-діб в інвентарі, ліжко-діб в експлуатації, ліжко-діб наданих.

Тема 9 Основний капітал

Питання для розгляду:

- 1 Поняття капіталу підприємства.
- 2 Основний капітал. Сутність, склад і структура основних засобів
- 3 Методи оцінки вартості основних засобів.
- 4 Знос та амортизація основних засобів.
- 5 Амортизація основних засобів.
- 6 Показники технічного стану, руху, озброєності праці і ефективності використання основних засобів.
- 7 Значення й система показників ефективності використання основних засобів.

Задачі для розв'язання:

Задача 1

Згрупувати основні засоби готелю, визначити їх структуру за всіма класифікаційними ознаками й балансову вартість основних засобів на початок року, а також середньорічну вартість основних засобів.

Таблиця 1 – Рух основних засобів

Види основних засобів	Вартість основних засобів на початок року, тис. грн	Вартість введених (+) і вибулих (-) основних засобів, тис. грн	Терміни введення і вибуття, місяців
Будівлі – всього	850,0	+72,0	4
Машини та обладнання – всього			
у тому числі:			
- електродвигуни	124,0	+1,6	2
- вентиляційні установки	34,0	-3,0	5
- ліфти вантажні	4,9	-0,1	7
- ліфти пасажирські	5,3	+1,2	8
Інвентар – всього			
у тому числі:			
- меблі різні	170,0	+45,3	6
- меблі в гарнітурах	368,0	+89,0	1
- килими, дзеркала	98,0	-0,9	11
- килимові доріжки	78,9	+12,3	12
- картини в рамах	12,0	-0,8	7
- електроприлади	76,4	+15,4	3
- постільні речі	568,2	+157,6	2
Обчислювальна техніка	87,0	+1,3	11
Інші	97,0	+4,9	5
Разом			

Задача 2

За даними задачі 1.1 розрахувати первісну й залишкову вартість основних засобів готелю.

Задача 3

Визначити первісну вартість основних засобів підприємства, якщо вартість придбання їх за оптовими цінами 6543 тис. грн, митний збір – 13,0 тис. грн, витрати на транспортування – 4,5 тис. грн, вартість встановлення – 11 тис. грн.

Задача 4

Визначити залишкову вартість основних засобів підприємства через 5 років після його введення в експлуатацію, якщо первісна вартість становила 17070 тис. грн, витрати на капітальний ремонт – 6500 тис. грн в 3 році експлуатації, амортизація 5 % річних.

Задача 5

Первісна вартість об'єкта амортизації, що належить до третьої групи, становить 7300 тис. грн.

Визначити суми щорічних амортизаційних відрахувань за методом прискореної амортизації.

Задача 6

Первісна вартість основних засобів підприємства 39,0 млн. грн, термін служби – 6 років, ліквідаційна вартість – 21,0 тис. грн.

Визначити річну норму і щорічну суму амортизаційних відрахувань, використовуючи прямолінійну амортизацію.

Задача 7

Первісна вартість основних засобів на підприємстві 6534 тис. грн, нормативний термін служби – 5 років.

Визначити щорічну суму амортизаційних відрахувань методом прискореного зменшення залишкової вартості.

Задача 8

Первісна вартість основних засобів на підприємстві 1600 тис. грн, нормативний термін служби – 7 років.

Визначити щорічну суму амортизаційних відрахувань кумулятивним методом (цілих значень років).

Задача 9

У підприємства на 01 січня на балансі були враховані основні засоби: будівля складу – 28 330 тис. грн, будинок офісу – 11 720 тис. грн, автомобільний транспорт і офісне обладнання вартістю 192 тис. грн, у їх складі електронно-обчислювальні машини і програмне забезпечення вартістю 103 тис. грн; а також інше обладнання – 68 тис. грн. У лютому підприємство придбало принтер за 7200 грн, що був введений в експлуатацію 24 лютого, а в березні новий автомобіль за 312 тис. грн, який введено в експлуатацію 20 березня.

Визначити балансову вартість основних засобів на початок і кінець року, річну суму амортизаційних відрахувань різними методами.

Задача 10

Первісна вартість об'єкта амортизації, що належить до третьої групи, становить 1450 тис. грн. В березні ввели в експлуатацію основних засобів на суму 190 тис. грн.

Визначити суму щорічних амортизаційних відрахувань та залишкову вартість основних засобів.

Задача 11

На підприємстві вартість основних засобів на початок звітнього року становила 19730 тис. грн. З 01.06 з експлуатації було виведено устаткування на суму 6200 тис. грн, а з 01.10 введено додаткові основні засоби на суму 9400 тис. грн. Обсяг реалізації становить 99000 тис. грн, загальна чисельність працюючих – 210 осіб.

Розрахувати середньорічну вартість, фондвіддачу і фондомісткість основних засобів підприємства.

Задача 12

Вартість основних засобів (транспортні засоби) на початок року становить 5 млн. грн. По плану передбачено ввести основних засобів в травні на 300 тис. грн, в серпні на 380 тис. грн, в жовтні на 100 тис. грн, і вивести в липні на 250 тис. грн. Запланований обсяг реалізації 70 млн. грн.

Визначити суму амортизаційних відрахувань, середньорічну вартість основних засобів, фондівіддачу, фондомісткість.

Задача 13

На початок року підприємство мало 13 агрегатів, кожен з яких оцінювався у 912 тис. грн. У квітні було введено 4 нових агрегати, придбаних по 815 тис. грн. за одиницю, а у травні ще 1 агрегат за тією ж ціною. У листопаді вийшли з ладу та були виведені зі складу основних засобів підприємства 3 агрегати вартістю по 877 тис. грн кожний.

Визначити середньорічну вартість основних засобів, фондівіддачу та фондомісткість за розглянутий рік, якщо обсяг виробленої продукції у тому ж році склав 91645 тис. грн.

Задача 14

На підприємстві обсяг реалізованої продукції за звітний період становив 92015 тис. грн, вартість основних виробничих засобів на початок року складала 7455 тис. грн, на кінець – 7515 тис. грн. Наступного року обсяг реалізації збільшиться на 19% і планується ввести обладнання на суму 940 тис. грн.

Визначити, як зміниться рівень фондівіддачі наступного року порівняно зі звітним.

Задача 15

Таблиця 2 – Основні засоби підприємства, тис. грн

Показники	Початок року	Кінець року
Вартість основних засобів	94000	99000
Сума зносу основних засобів	2654	3456

Визначити коефіцієнти технічного стану основних засобів підприємства, проаналізувати результати.

Задача 16

Визначити показники руху основних засобів підприємства за даними таблиці, проаналізувати результати.

Таблиця 3 – Рух основних засобів, тис. грн

Показники	Попередній період	Звітний період
Вартість основних засобів на початок року	1960	1920
Введено, відновлено основних засобів	270	140
Списано, ліквідовано основних засобів	310	425
Вартість основних засобів на кінець року	1920	1635

Задача 17

Вартість основних засобів на початок року становить 798, 0 тис. грн, на кінець року 781,2 тис. грн, надійшло основних засобів у звітному році 38,6 тис. грн, вибуло – 55,4 тис. грн.

Розрахувати коефіцієнти зносу, придатності, вибуття та оновлення основних засобів.

Задача 18

Вартість основних засобів на початок року склала 1800 тис. грн. Вводяться основні засоби з 1 червня на 160 тис. грн, у жовтні на 86 тис. грн, а в серпні вибувають на 94 тис. грн.

Визначити: середньорічну вартість введених основних засобів; середньорічну вартість основних засобів, що вибувають; середньорічну вартість усіх основних засобів; вартість основних засобів на кінець року.

Задача 19

На підприємстві вартість основних засобів на початок звітного періоду становила 99000 тис. грн.

З 1.06 введено основних засобів на суму 4300 тис. грн, а з 15.10 виведено основних засобів на суму 2200 тис. грн.

Обсяг реалізації – 987 000 тис. грн. Загальна чисельність працівників – 410 осіб.

Розрахувати фондівдачу, фондомісткість і фондоозброєність праці на підприємстві.

Задача 20

Середньорічна вартість основних засобів складає 18,5 млн. грн, кількість продукції – 16,2 млн. грн, виробіток на одного робітника – 35 тис. грн (звітний рік).

У плановому році передбачено збільшити випуск продукції на 0,7 млн. грн, а виробіток продукції на одного робітника – 3 тис. грн.

Визначити зростання фондоозброєності праці.

Тема 10 Оборотний капітал

Питання для розгляду:

- 1 Поняття, складі структура обігових коштів підприємства, їх кругообіг.
- 2 Обігові кошти, що обслуговують сфери виробництва й обігу.
- 3 Нормування обігових коштів підприємства.
- 4 Показники ефективності використання обігових коштів підприємства та шляхи прискорення їх оборотності.

Задачі для розв'язання:

Задача 1

Постачання сировини на підприємство здійснюється згідно з даними таблиці.

Таблиця 5 – Дані поставок сировини

Постачальник	Обсяг однієї поставки, т	Інтервал між поставками, днів
1	250	20
2	320	30
3	480	10
4	159	48
Разом	1209	-

Визначити норму поточного запасу за наявності чотирьох постачальників.

Задача 2

Поточний запас становить 16 днів. На підготовку сировини до використання у виробничому процесі потрібно 8 днів.

Визначити норму підготовчого запасу.

Задача 3

Підприємство використовує у виробництві будівельний матеріал. Інтервал часу між двома суміжними його поставками – 22 дні. Термін доставки і вивантаження – 4 дні. Підготовка до використання матеріалу у виробничому процесі – 6 днів. Середньодобові витрати матеріалу – 14 т, договірна ціна 1 т цього матеріалу – 11660 грн.

Розрахувати норматив виробничих запасів у натуральному й вартісному вираженні.

Задача 4

На підприємстві виробнича собівартість послуги становить – 400 грн. Початкові одноразові витрати матеріалів на одиницю – 179 грн. Тривалість виробничого циклу – 6 днів. За рік має бути надано 3000 одиниць послуг.

Визначити норматив оборотних засобів у незавершеному виробництві.

Задача 5

Середній залишок допоміжних матеріалів 645,2 тис. грн за минулий рік ; загальна сума витрат на допоміжні матеріали 2215,5 тис. грн в плановому році.

Визначити норматив оборотних коштів на допоміжні матеріали.

Задача 6

Одноденні витрати палива за планом - 1274,0 тис. грн, середньозважена норма оборотних коштів – 21,4 дні.

Визначити норматив оборотних коштів по паливу.

Задача 7

Вартість обладнання на початок року становила 72000,0 тис грн, а з 1 червня до кінця року – 42000,0 тис. грн; середньорічні залишки запасних частин – 2100,0 тис. грн. На плановий рік передбачається введення нового обладнання на суму 1100,0 тис. грн з 1 вересня.

Визначити норму й норматив оборотних коштів по запасних частинах.

Задача 8

У готелі на 300 номерів наявність малоцінного інвентарю і ШЗП становила (з урахуванням зносу) 26500,0 тис. грн. У поточному році необхідно поповнити інвентар готелю на суму 11500,0 тис. грн, норма річного зносу інвентарю – 25 %. За планом з 1 жовтня передбачається введення в експлуатацію нового корпусу готелю на 80 місць.

Визначити норматив оборотних коштів на малоцінні й швидкозношувані предмети на плановий рік.

Задача 9

Норма заборгованості за статтею «Абоненти» для підприємства газового господарства за планом встановлена 8,2 днів, при реалізації природного газу 1200,0 млн. м³ і середньому тарифі – 1,8 грн/м³ газу. Визначити норматив оборотних коштів за статтею «Абоненти».

Задача 10

На початок планового року витрати майбутніх періодів на підприємстві становили 22 млн. грн, у плановому році передбачено придбати формуляри, бланки квитанцій, технічну літературу і т.п. на суму 6,5 млн. грн, на собівартість буде віднесено цих витрат на суму 11,6 млн. грн.

Визначити норматив власних оборотних коштів за статтею «Витрати майбутніх періодів».

Задача 11

В базовому році обсяг реалізації становив 11,8 млн. грн. при сумі оборотних коштів 570 тис. грн. у плановому році очікується збільшення обсягу виробництва на 11 % при скороченні тривалості обороту оборотних засобів на 3 дні. Визначити суму умовно вивільнених оборотних коштів підприємства

Задача 12

На підприємстві реалізовано товарної продукції на суму 725 тис. грн при середніх залишках оборотних коштів 64 тис. грн.

Визначити можливий обсяг випуску продукції в наступному році при незмінному обсязі оборотних коштів і зменшеній на 6 днів тривалості їх обороту.

Задача 13

У вересні в готелі було випрано білизни на суму 341,8 тис. грн. Середній залишок миючих засобів на кінець місяця – 880 грн. Середній залишок запасних частин – 11 тис. грн. Ціна прання 10 кг сухої білизни - 100 грн. Середньорічна вартість пральних машин – 245,9 тис. грн.

У жовтні очікується зменшення ціни на 5%, що дозволить збільшити обсяг прання в 1,18 раза. Додатково з 1.10 буде придбано 1 пральну машину вартістю 15300 грн.

Питомі витрати миючих засобів для прання 1 кг білизни і вартість 1 кг миючих засобів становлять:

- порошок – 40 г за ціною 35,8 грн/кг,
- крохмаль – 15 г за ціною 14,62 грн/кг,
- відбілювач - 4 г за ціною 15,37 грн/кг.

Визначити норматив оборотних коштів за елементами «Запасні частини» і «Допоміжні матеріали» у жовтні.

Задача 14

У II кварталі готель мав у господарстві 39330 ліжко-діб. Було надано послуг на 9112,32 тис. грн при фактичному коефіцієнті завантаження 57 %. Службою покоївок (35 чол.) було отримано спецодягу на суму 6524 грн (із віднесенням на собівартість 50 % вартості).

У III кварталі у зв'язку з періодом відпусток очікується збільшення коефіцієнта завантаження на 16 %, залучення на тимчасову роботу додаткового обслуговуючого персоналу в кількості 4 чол.

Визначити норматив оборотних коштів у III кварталі за елементами «Допоміжні матеріали» і «МШП», якщо норма запасу засобів чищення становить 8 днів, а норма витрат засобів чищення – 11,35 грн на 1 реалізовану ліжко-добу.

Задача 15

Очікується, що в поточному році обсяг реалізації послуг має становити 300 млн. грн, середній залишок нормованих оборотних коштів – 24 млн грн.

Визначити кількість оборотів і тривалість одного обороту оборотних коштів підприємства.

Задача 16

У звітному році підприємство надало послуг на суму 610,0 тис. грн, при цьому середньорічна сума оборотних коштів становила 184,0 тис. грн. У наступному році підприємство має намір збільшити обсяг реалізації на 11,8 %, а оборотність оборотних коштів прискорити на 15 %.

Розрахувати потребу підприємства в оборотних коштах і можливу суму їх вивільнення за рахунок збільшення коефіцієнта оборотності.

Задача 17

Середньорічна сума оборотних коштів підприємства 1200 тис. грн, обсяг реалізації – 6750 тис. грн. Нормативний коефіцієнт завантаження оборотних коштів – 0,15, нормативна оборотність – 52 день.

Встановити рівень ефективності використання оборотних коштів підприємства і обсяг додаткового їх залучення у звітному році.

Задача 18

Реалізація послуг складає 940 тис. грн, середній залишок – 70 тис. грн, оборотність прискориться на 7 днів.

Визначити суму вилучених в результаті прискорення оборотності оборотних коштів на плановий рік.

Задача 19

В минулому році тривалість одного обороту складала 51 день, в поточному році середній залишок нормованих оборотних коштів збільшився на 14 %, а обсяг реалізації зменшився на 3,2 %.

Визначити, на скільки днів скоротилася оборотність нормованих оборотних коштів підприємства.

Задача 20

У минулому році тривалість одного обороту складала 35 днів, в поточному році середній залишок нормованих оборотних коштів скоротився в порівнянні з минулим – на 9 %, а обсяг реалізованої продукції збільшився на 14,2 %.

Визначити, на скільки днів скоротилася оборотність нормованих оборотних коштів.

Задача 21

У звітному році на підприємстві реалізовано товарної продукції на 600 тис. грн. при середніх залишках оборотних коштів 190 тис. грн.

Визначити можливий випуск продукції в наступному за звітним році при незмінному обсязі оборотних коштів і зменшеній на 12 днів тривалості одного їх обороту.

Задача 22

Обсяг реалізованої продукції в попередньому році склав 2400 тис. грн. при нормативі оборотних засобів 1220 тис. грн.; в плановому році випуск продукції збільшиться на 21 % при скороченні тривалості обороту оборотних засобів на 4 дні.

Встановити необхідний приріст нормативу власних оборотних засобів підприємства.

Тема 11 Інтелектуальний капітал

Питання для розгляду:

- 1 Поняття й види нематеріальних активів.
- 2 Склад та характеристика нематеріальних активів підприємства, їх вплив на конкурентоспроможність його продукції на ринку.
- 3 Патентний захист винаходів. Законодавство з питань захисту патентних прав.
- 4 Патент як засіб охорони виробничої й господарської діяльності патентоволодаря, як об'єкт комерційних угод.
- 5 Ознаки патентоздатності винаходів.
- 6 Ліцензії. Патентні, безпатентні ліцензії. Невиняткові, виняткові, повні ліцензії.
- 7 Ноу-хау. Тенденція до розширення торгівлі ноу-хау в сучасних умовах, її причини.
- 8 Види товарних знаків. Рекламна функція товарного знаку. Підходи до вибору товарного знаку.

Задачі для розв'язання:

Задача 1

Розрахувати значення максимальних, середніх та мінімальних величин «справедливих» роялті для ліцензійних угод щодо надання права на використання виробничих технологій у різних галузях вітчизняної промисловості за таких значень рентабельності окремих галузей промисловості: електроенергетика – 43 %, спиртова промисловість – 43 %, кондитерська – 28 %, машинобудування – 26 %, пивоваріння – 25 %, хлібопекарська – 22 %, нафтопереробна – 20 %.

Задача 2

Розрахувати значення величини частки ліцензіара у прибутку ліцензіата для ліцензійної угоди у електронній промисловості за стандартними ставками роялті у електронній промисловості від 4 до 10 % і прогнозованій нормі рентабельності аналогічних виробництв на рівні 50%.

Задача 3

Розрахувати величину рентабельності виробництва і реалізації продукції за ліцензією, якщо ставка роялті становить 20%, а частка прибутку ліцензіара у загальному прибутку від виробництва і реалізації продукції – 35%.

Задача 4

Підприємство займається випуском соків. Воно уклало договір доручення на реєстрацію свого торгового знака «Смачно» з патентним бюро «С&К». Було складено два акти приймання-здавання виконаних робіт. Перший – після подання заяви на 1200 грн., другий – після одержання свідоцтва на 600 грн. Збір за подання заяви – 1020 грн. Держмито за видачу свідоцтва – 85 грн. За розробку торгового знака було сплачено 4800 грн. Розрахувати щорічну суму амортизації нематеріального активу.

Задача 5

Підприємство уклало з веб-студією авторський договір на виготовлення веб-сайту, через який будуть рекламувати і просувати товари. Вартість сайту – 1200 грн. За послуги з реєстрації доменного імені сплачено 240 грн. Розрахувати щорічну суму амортизації веб-сайту.

Тема 12 Персонал підприємства, продуктивність і оплата праці.

Питання для розгляду:

- 1 Поняття, класифікація і структура персоналу підприємства.
- 2 Трудові ресурси та персонал підприємства.
- 3 Показники руху і стабільності кадрів на підприємстві.
- 4 Кадрова політика і система управління персоналом.
- 5 Організація оплати праці на підприємстві.
- 6 Мотивація трудової діяльності та організація преміювання працівників.

Задачі для розв'язання:

Задача 1

Середньооблікова чисельність робітників підприємства становила в січні – 265, лютому – 276 і в березні – 301 чол.

Визначити середньооблікову чисельність робітників за 1 квартал.

Задача 2

Нормативна трудомісткість токарних робіт II розряду – 31000 нормо-годин. Середній коефіцієнт виконання норм – 1,25. Середня кількість годин роботи одного токаря на рік – 1840.

Визначити планову трудомісткість токарних робіт і необхідну чисельність токарів.

Задача 3

У звітному році на підприємстві працювало 3300 робітників. Баланс робочого часу одного робітника – 1840 год. У плановому році результаті проведених організаційно-технічних заходів намічено зекономити 184400 годин.

Визначити відносну економію річної чисельності робітників і можливий ріст продуктивності праці в результаті зниження трудомісткості.

Задача 4

За річним планом передбачено збільшити кількість перевезень пасажирів тролейбусом на 27,1 %, а чисельність робітників - на 14 %.

Визначити відносну зміну рівня виробітку (кількість перевезених пасажирів на одного середньооблікового робітника).

Задача 5

Підприємство запланувало в наступному році зростання продуктивності праці на 7 % і збільшення середньооблікової чисельності робітників на 4 %.

Визначити, на скільки при таких умовах можна збільшити виробничу програму.

Задача 6

У звітному році обсяг випуску товарної продукції складав 8900 тис. грн, середньооблікова чисельність працівників – 151 чоловік.

У році, що планується, обсяг товарної продукції передбачається в сумі 7900 тис. грн, продуктивність праці на одного працівника повинна збільшитись на 8 % проти минулого року.

Визначити продуктивність праці одного працівника у звітному і плановому роках і середньооблікову чисельність працівників у році, що планується.

Задача 7

За звітний період обсяг валової продукції склав 7400 тис. грн, чисельність робітників – 45 чоловік. У плані на рік обсяг валової продукції збільшиться на 12 %, продуктивність праці – на 6 %.

Визначити в плані на наступний рік обсяг валової продукції, продуктивність праці, чисельність робітників підприємства.

Задача 8

Середня кількість робочих днів за рік – 246, середня тривалість робочого дня – 7,9 години. За рік вироблено товарної продукції на 19100 тис. грн. Чисельність промислово-виробничого персоналу 800 чоловік в середньому за рік, у тому числі робітників – 760 чоловік.

Визначити середньорічний, середньоденний і середньо-годинний виробіток на одного працівника і одного робітника.

Задача 9

Місячний оклад робітника з погодинною оплатою праці – 3900 грн.

Робітник повинен відпрацювати 21 зміну по 8 годин, фактично відпрацював 20 змін. За безаварійну роботу передбачена премія в розмірі 15 % тарифного заробітку.

Розрахувати заробітну плату робітника.

Задача 10

Токар V розряду, годинна тарифна ставка – 20,30 грн. Завдання на місяць – 100 деталей, норма часу на виготовлення деталі – 2 години, оплата – відрядно-преміальна. Переробка норм запланована на 11 %. За кожний відсоток преміальна доплата складає 1,5 % відрядного заробітку, але не вище 20 %.

Визначити місячний заробіток токаря.

Задача 11

Місячна заробітна плата: робітника О. І. Петриченко – 3975 грн, робітника Г. Я. Іваненко – 3250 грн і робітника І. І. Остапенка – 3190 грн.

Визначити середньомісячний заробіток робітників, середньоденний, середньо-годинний.

Задача 12

Робітник за місяць відпрацював 176 люд.-год. і виготовив 450 деталей. Норма часу на виготовлення однієї деталі становить 0,4 люд.-год., а відрядна розцінка – 5,20 грн за одну деталь. Премія складає 1,5 % за кожний відсоток перевиконання норми.

Розрахувати загальну суму нарахованої заробітної плати за місяць.

Задача 13

Робітник промислового підприємства працює за відрядно-прогресивною системою оплати праці. Денна тарифна ставка робітника 5 розряду становить 155 грн 60 коп. За перевиконання виробничої норми праця робітника оплачується за розцінкою, збільшеною на 50 %.

Розрахувати загальну суму заробітку робітника 5 розряду, який в розрахунковому місяці виконав виробничу норму на 118 % і відпрацював 23 робочих зміни.

Задача 14

Визначити загальну заробітну плату спеціаліста, виходячи з таких даних. Посадовий оклад спеціаліста дорівнює 3000 грн за місяць. За нормальних умов господарювання спеціалісту нараховується премія, розмір якої становить 30 % від посадового окладу. У розрахунковому місяці спеціаліст відпрацював 23 робочих дні, 2 дні перебував у відрядженні та один день у відпустці без збереження заробітної плати.

Тема 13 Сучасні моделі розвитку підприємств

Питання для розгляду:

- 1 Поняття «розвиток»; його роль, місце і значення в господарській діяльності.
- 2 Видова класифікація процесів розвитку.
- 3 Еволюційна та революційна концепція розвитку підприємства. основні форми розвитку підприємства.
- 4 Трансформація підприємства.

Тема 14 Інвестиції

Питання для розгляду:

- 1 Поняття і класифікація інвестицій.
- 2 Внутрішні та зовнішні інвестиції.
- 3 Інвестиційна діяльність підприємства. Роль інвестицій та джерела їх формування.
- 4 Ефективність інвестицій та її підвищення.
- 5 Оцінка ефективності реальних і фінансових інвестицій. Показники ефективності інвестицій: критерій чистої дисконтованої вартості, період окупності, індекс дохідності.

Тема 15 Інноваційна діяльність

Питання для розгляду:

- 1 Характеристика інновацій та інноваційної діяльності.
- 2 Правове забезпечення інноваційної діяльності підприємств України.
- 3 Інноваційні процеси та їх види. Вплив інновацій на підвищення конкурентоспроможності продукції.
- 4 Науково-технічний прогрес та його роль у розвитку економіки.
- 5 Особливості впровадження нової техніки у машинобудуванні України.
- 6 Оцінка ефективності інноваційної діяльності
- 7 Методичні основи визначення економічної ефективності виробничих інвестицій (капіталовкладень). Оцінка ефективності фінансових інвестицій. Оцінка економічної ефективності технічних інновацій і організаційних нововведень.

Тема 16 Оцінювання ефективності інноваційно-інвестиційної діяльності

Питання для розгляду:

- 1 Методичні основи визначення економічної ефективності виробничих інвестицій (капіталовкладень).
- 2 Оцінка ефективності фінансових інвестицій.
- 3 Оцінка економічної ефективності технічних інновацій і організаційних нововведень.

Тема 17 Ринок і продукція

Питання для розгляду:

- 1 Ринкове середовище господарювання підприємств.
- 2 Поняття, зміст та класифікація ринків.
- 3 Структура та інфраструктура ринків.
- 4 Роль і місце підприємств у ринковому середовищі.

Тема 18 Товарна та цінова політика підприємства

Питання для розгляду:

- 1 Ціноутворення на підприємстві.
- 2 Поняття і роль ціни в ринковій економіці.
- 3 Функції ціни: вимірювальна, облікова, регулююча, стимулююча, перерозподільна.
- 4 Система знижок і доплат до ціни.
- 5 Шляхи вдосконалення ціноутворення на продукцію підприємства.

Задачі для розв'язання:

Задача 1

Розрахувати середню вартість послуги теплопостачання у м. Харкові для гуртожитків без лічильників.

Таблиця 6 – Вихідні дані

Норма витрат, Гкал / місяць	Питома вага споживання	Вартість послуги, грн
0,07318	60	555,13
0,08783	30	556,16
0,11707	5	558,20
0,13174	5	559,23

Задача 2

Ціна одиниці послуги готелю (1 л-д) складає 420 грн. Змінні витрати готелю на надання одиниці послуги дорівнюють 165 грн, 180 тис. грн – постійні витрати. Визначити точку беззбитковості в грошовому і натуральному вираженні.

Задача 3

Підприємство бажає отримати прибуток наступного року 100 000 грн. Змінні витрати становлять 500 грн на одиницю, постійні витрати – 120 000 грн в рік, ціна продажу – 900 грн за одиницю.

Визначити який повинен бути обсяг реалізації, щоб отримати заданий обсяг прибутку.

Задача 4

Підприємство виготовляє і продає за рік 30 тис. виробів по ціні 70 грн. Змінні витрати становлять 50 грн, річні постійні витрати – 300 тис. грн.

Розрахувати скільки треба виготовляти і продавати виробів, щоб за даних умов одержати 400 тис. грн прибутку за рік.

Задача 5

Виробнича потужність підприємства розрахована на випуск 1 тис. виробів, які реалізуються за ціною 20 тис. грн. Уся вироблена продукція реалізується, незавершеного виробництва та залишків готової продукції на складі немає.

Повні витрати дорівнюють 4000 тис. грн, змінні витрати на одиницю продукції – 12 тис. грн.

Визначити зону безпеки аналітичним методом, знайти точку беззбитковості, подайте графічну залежність між прибутком, обсягом реалізації продукції та її собівартістю.

Задача 6

Підприємству необхідно прийняти рішення щодо додаткового замовлення на випуск 500 виробів типу А, якщо потужність його обладнання використовується максимально. В такому випадку необхідно зменшити випуск інших виробів, наприклад типу В.

Таблиця 7 – Дані для розрахунку

Показники	Виріб А	Виріб В
Ціна виробу, тис. грн	15	12
Змінні витрати на одиницю, тис. грн	9	8
Ставка маржинального доходу, тис. грн	6	4
Час виробітку, хв.	8	10

1 На скільки одиниць необхідно скоротити випуск продукції В, щоб прийняти замовлення виробу А?

2 Чи буде сприяти додаткове замовлення збільшенню прибутку в даному періоді?

3 Якою має бути ціна виробу А, щоб підприємство могло прийняти замовлення?

Задача 7

Виручка від реалізації послуг на підприємстві склала 14 млн грн при змінних витратах 8 млн грн. і постійних витратах 5 млн грн.

Визначити силу впливу операційного важеля і дати йому економічне тлумачення.

Задача 8

Підприємство виробляє запасні частини до автомобілів – мастильні фільтри – і реалізує їх по 113 грн за фільтр Змінні витрати на одиницю продукції – 14,1 грн. Квартальний обсяг продаж – 400 000 од. Постійні витрати підприємства складають 1 000 000 грн. Поріг рентабельності перейдений.

Визначити на скільки відсотків зросте прибуток підприємства при збільшенні обсягу реалізації продукції на 35 000 од. за допомогою операційного левериджу?

Задача 9

Таблиця 8 – Показники діяльності підприємства

Показники	Компанія Х	Компанія У
Виручка від реалізації, грн	750 000	750 000
Змінні витрати, грн	525 000	150 000
Постійні витрати, грн	135 000	510 000
Валова маржа		
Операційний прибуток (збиток)		
Операційний леверидж		

На підставі даних про діяльність підприємства визначити операційний леверидж. Провести аналіз чутливості прибутку підприємства до 10 % зміни обсягу продажу.

Тема 19 Система забезпечення конкурентоспроможності продукції

Питання для розгляду:

- 1 Ринкове середовище господарювання підприємств.
- 2 Поняття, зміст та класифікація ринків.
- 3 Характеристика продукції та її класифікація.
- 4 Якість продукції (послуг) як економічна категорія. Показники й методи оцінювання якості продукції (послуг).
- 5 Поняття й визначення рівня конкурентоспроможності продукції вітчизняних підприємств на ринку.
- 6 Стандартизація та сертифікація продукції: складові елементи й принципи здійснення.
- 7 Сертифікація продукції, її економічне значення.
- 8 Економічна і соціальна ефективність стандартизації та сертифікації продукції.

Задачі для розв'язання:

Задача 1

СП «Руна» планує вийти на ринок України з новим для себе то варом – міні-пекарнею. Для встановлення ціни на свій товар підприємство вирішило застосувати конкурентну модель ціноутворення, беручи за зразок продукцію свого конкурента – фірму «Прома». Маркетингові дослідження показали, що:

- 1 міні-пекарні «Руна» поступається за своїми технічними параметрами ($I_{mn} = 0,75$) та переважає за економічними параметрами ($I_{en} = 0,92$);
- 2 ціна міні-пекарні «Прома» – 91 тис. грн.;
- 3 коефіцієнт здешевлення $k_{здеи} = 0,88$.

Необхідно визначити ціну на міні-пекарню та перевірити, чи забезпечить ця ціна цільовий прибуток у розмірі 26 % від собівартості, враховуючи, що собівартість продукції складає 62 тис. грн.

Задача 2

Для виробництва касових апаратів підприємство планує впровадити нову технологічну лінію, інвестувавши в неї 20 млн. грн.. Плановий випуск складає 100 тисяч касових апаратів у рік. Змінні витрати на одиницю продукції складають 87 грн. Постійні витрати на виробництво та збут апаратів складають 3,4 млн. грн. у рік.

Використовуючи метод надбавок, визначити ціну товару за умови, що підприємство хоче отримати 20 % прибутку від собівартості. Розрахуйте точку беззбитковості.

Задача 3

Для виробництва касових апаратів підприємство планує впровадити нову технологічну лінію, інвестувавши в неї 22 млн. грн. Плановий випуск складає 100 тисяч касових апаратів у рік. Змінні витрати на одиницю продукції складають 182 грн. Постійні витрати на виробництво та збут апаратів складають 3,5 млн. грн у рік.

Використовуючи метод надбавок, визначити ціну товару за умови, що

підприємство хоче отримати 20 % прибутку від ціни продажу. Перевірити, чи забезпечуватиме встановлена ціна умову отримувати не менше 15 % прибутку на інвестований капітал. Визначити ціну, що задовольнятиме обидві умови.

Тема 20 Витрати підприємства

Питання для розгляду:

- 1 Поняття собівартості продукції, витрат, витрат операційної діяльності.
- 2 Групування витрат за економічними елементами.
- 3 Групування витрат за статтями калькуляції.
- 4 Калькулювання собівартості продукції в комплексних виробництвах
- 5 Визначення точки беззбитковості.
- 6 Напрями зниження витрат підприємства.
- 7 Ціноутворення на підприємстві.
- 8 Поняття і роль ціни в ринковій економіці.

Задачі для розв'язання:

Задача 1

За звітний рік на підприємстві повна собівартість товарної продукції складала 850 тис. грн, фактичний обсяг товарної продукції за оптовими цінами підприємства – 935 тис. грн. У плані на рік передбачається зниження витрат на 1 грн. товарної продукції на 0,03 грн.

Визначити витрати на 1 грн товарної продукції у звітному й плановому роках.

Задача 2

Витрати на основні матеріали – 82,1 грн, напівфабрикати зі сторони – 37,26 грн, паливо і енергію – 16,6 грн, основну заробітну плату робітників – 22,8 грн, додаткову заробітну плату – 8,08 грн, ЄСВ – 22 %.

Річні витрати на утримання та експлуатацію обладнання 200 тис. грн, загальновиробничі витрати – 360 тис. грн, основна заробітна плата виробничих робітників – 100 тис. грн на рік. Позавиробничі витрати складають 3 % від виробничої собівартості.

Розрахувати повну собівартість одиниці продукції.

Задача 3

Обсяг реалізації послуг в минулому році – 14400 тис. грн, витрати на 1 грн. обсягу реалізації – 0,9 грн. Умовно-постійні витрати в минулому році – 2500 тис. грн. За планом обсяг реалізації збільшиться на 10 %, умовно-постійні витрати – на 4 %. За рахунок впровадження нової техніки 94 тис. грн буде зекономлено.

Визначити:

- 1 обсяг реалізації за планом;
- 2 собівартість послуги за рівнем витрат минулого року;
- 3 відносна економія умовно-постійних витрат у плановому році;
- 4 собівартість послуги за планом;
- 5 планові витрати на 1 грн.;
- 6 відсоток (%) зниження витрат порівняно з минулим роком.

Задача 4

Виділено 40 дерев, які потребують даних заходів негайно. Органічних добрив необхідно 20-25 л на 1м² пристовбурової площі дерева, мінеральних добрив – 1 г діючої речовини на 1м² пристовбурової площі.

На міських вулицях при наявності незаасфальтованої метрової лунки площу живлення приймають 2 м², на газоні в сквері - 3-4 м².

Розрахувати витрати на добрива для інтенсифікації агротехнічного догляду за зеленими насадженнями на підприємстві СКП «Харківзеленбуд» для саду ім. Т. Г. Шевченка.

Таблиця 9 – Ціна добрив, грн/т

Суперфосфат	Калій магнезія	Аміачна селітра
660,00	650,00	580,00

Тема 21 Фінансово-економічні результати суб'єктів господарювання

Питання для розгляду:

- 1 Сутність та класифікація фінансових результатів.
- 2 Поняття фінансового результату діяльності підприємства.
- 3 Джерела формування прибутку підприємства.
- 4 Оцінка ефективності діяльності підприємства.
- 5 Економічна суть і загальний методологічний підхід до вимірювання ефективності виробництва, господарської діяльності підприємства.
- 6 Інтегрована модель і класифікація чинників зростання ефективності виробництва за певними ознаками: видами витрат і ресурсів (джерелами зростання); напрямками розвитку й удосконалення виробництва; місцем реалізації в системі управління виробництвом.

Задачі для розв'язання:

Задача 1

Визначити політику фінансування оборотних активів, яку застосовує кожне з трьох підприємств (дані приводяться у тис. грн):

Оборотні активи на 1-му підприємстві – 1020, на 2-му – 561, на 3-му – 527. Необоротні активи на 1-му підприємстві – 1088, на 2-му – 731, на 3-му – 391. Постійна частина оборотних активів на 1-му підприємстві – 700, на 2-му – 280, на 3-му – 289. Змінна частина оборотних активів на 1-му підприємстві – 320, на 2-му – 281, на 3-му – 238.

Власний капітал на 1-му підприємстві – 1921, на 2-му – 833, на 3-му – 646. Довгостроковий позиковий капітал на 1-му підприємстві – 51, на 2-му – 34, на 3-му – 34. Короткостроковий позиковий капітал на 1-му підприємстві – 136, на 2-му – 425, на 3-му – 238.

Задача 2

Визначити необхідний обсяг залучення кредитних ресурсів для фінансування проекту у плановому році та визначити коефіцієнт його самофінансування, виходячи з таких даних (тис. грн):

Обсяг фінансування проекту у плановому році 380. Середня вартість основних засобів за рік 1000. Середня норма амортизації 10 %. Обов'язкова частка відрахувань на капітальний ремонт 40 %. Валовий прибуток – 400. Податок на прибуток – 18 %. Спрямування прибутку на сплату дивідендів – 60 %. На заохочення персоналу – 30 %. На поповнення обігових коштів – 10 %.

Задача 3

Плановий приріст обсягів реалізації продукції складе 2,5 % до обсягу звітного періоду – 112 783 тис. грн. Середньо галузевий рівень капіталомісткості продукції становить 0,45, а плановий рівень коефіцієнта автономії становитиме 0,6. Обсяг власного капіталу на початок планового періоду становить 27 180 тис. грн, обсяг чистого прибутку в звітному періоді 14305,5 тис. грн. Частка чистого прибутку, що спрямовується на виплату дивідендів у звітному періоді становила 20 %; на інше споживання – 15 %. В плановому періоді заплановане зростання виплат власникам з прибутку в 1,1 рази. 80 % загальної потреби у власних фінансових ресурсах планується формувати за рахунок внутрішніх джерел.

Визначити необхідний обсяг власних фінансових ресурсів підприємства в плановому періоді і обсяг їх формування за рахунок зовнішніх джерел.

Задача 4

В плановому періоді обсяг реалізації продукції підприємства зросте на 2,4 % і становитиме 11500 тис. грн. Потреба підприємства для формування оборотних активів оцінена в такому розмірі:

- для формування виробничих запасів – 12560 тис. грн;
- для створення запасів готової продукції – 3460 тис. грн;
- під незавершене виробництво – 1050 тис. грн;
- під дебіторську заборгованість постачальників – 7500 тис. грн;
- під дебіторську заборгованість покупців – 1560 тис. грн;
- для створення поточного та страхового запасу грошових коштів – 250 тис. грн;
- під інші обігові активи – 60 тис. грн.

Потреба підприємства у фінансуванні інвестиційних проектів: в реальних – 6000 тис. грн, довгострокових фінансових – 3800 тис. грн, інноваційних – 200 тис. грн. Наявний розмір власного капіталу 25000 тис. грн, у тому числі власних обігових коштів – 8200 тис. грн. Наявний розмір власних інвестиційних ресурсів – 200 тис. грн. Можливий приріст власних фінансових ресурсів – 9300 тис. грн. Очікуваний термін погашення кредиторської заборгованості становить 10 днів.

Визначити потребу підприємства в залученні позикових ресурсів в плановому періоді.

Тема 22 Інтегральна ефективність діяльності підприємства та його конкурентоспроможність

Питання для розгляду:

- 1 Економічна суть і загальний методологічний підхід до вимірювання ефективності виробництва, господарської діяльності підприємства.
- 2 Методика оцінювання ефективності діяльності підприємств.
- 3 Інтегрована модель і класифікація чинників зростання ефективності виробництва за певними ознаками: видами витрат і ресурсів (джерелами зростання); напрямками розвитку й удосконалення виробництва; місцем реалізації в системі управління виробництвом.

Тема 23 Матеріально-технічне забезпечення і виробнича логістика

Питання для розгляду:

- 1 Поняття, завдання та функції логістики.
- 2 Різновиди логістики. Сутність та основні параметри матеріального потоку.
- 3 Сучасна класифікація матеріальних потоків
- 4 Змістова характеристика матеріально-технічного забезпечення діяльності підприємства.

Тема 24 Теорії і моделі підприємств

Питання для розгляду:

- 1 Модель підприємства.
- 2 Економічна модель підприємства.
- 3 Теорії моделей підприємства, їх відмінні риси.
- 4 Неокласична теорія підприємства.
- 5 Інституціональна теорія підприємства.

Тема 25 Трансформація і реструктуризація підприємств

Питання для розгляду:

- 1 Сутнісна характеристика та організаційні форми трансформації підприємств (організацій) та об'єднань.
- 2 Розробка і реалізація програми (бізнес-проекту) трансформації підприємств.
- 3 Поняття, завдання та форми реструктуризації підприємства.
- 4 Види реструктуризації. Види реструктуризації: організаційно-правова, технічна, економічна, фінансова, управлінська.
- 5 Порядок здійснення й ефективність реструктуризації суб'єктів господарювання.
- 6 Санація підприємств.
- 7 Техніко-економічне обґрунтування санації підприємства.

Тема 26 Оптимізація бізнес-процесів підприємства

Питання для розгляду:

- 1 Процесний підхід до управління підприємством.
- 2 Порівняльна характеристика процесного та функціонального підходів до управління.
- 3 Революційний та еволюційний способи розвитку підприємства.
- 4 Бізнес-процеси підприємства та їх характеристика. Класифікація бізнес-процесів.
- 5 Основні методи і засоби аналізу бізнес-процесів організації.

Тема 27 Економічна безпека підприємства

Питання для розгляду:

- 1 Характеристика економічної безпеки підприємства.
- 2 Структурні елементи економічної безпеки: фінансова, інтелектуальна та кадрова, техніко-технологічна, політико-правова, інформаційна, екологічна, силова складові та їх змістовні характеристики.
- 3 Оцінка рівня економічної безпеки підприємства.
- 4 Розрахунок сукупного критерію економічної безпеки суб'єкта господарювання

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

- 1 Ковальчук І. В. Економіка підприємства : Навчальний посібник / І. В. Ковальчук. – Київ : Знання, 2008. – 679 с.
- 2 Бойчик І. М. Економіка підприємства : Навчальний посібник / І. М. Бойчик. – 2-ге вид., доп. і перероб. – Київ: Атика, 2007. – 528 с.
- 3 Мацибора В. І. Економіка підприємства : Навчальний посібник для студ. вищ. навч. закл. / В. І. Мацибора, В. К. Збарський, Т. В. Мацибора. – Київ: Каравелла, 2008. – 312 с.
- 4 Економіка підприємства : Підручник / Й. М. Петрович, А. Ф. Кіт, Г. М. Захарчин и др.; За заг. ред. Й. М. Петровича. – 2-ге вид., виправл. – Львів : Магнолія, 2007. – 580 с.
- 5 Іванілов О. С. Економіка підприємства : Підручник / О. С. Іванілов. – Київ: ЦНЛ, 2009. – 728 с.
- 6 Покропивного С. Ф. Економіка підприємства. / За заг. ред. С. Ф. Покропивного. – Київ: КНЕУ, 2001. – 528 с.
- 7 Покропивного С. Ф. Економіка підприємства. Збірник практичних задач і конкретних ситуацій. Навчальний посібник. / За ред. С. Ф. Покропивного. – Київ; КНЕУ, 2000. – 328с.
- 8 Бойчик І. М. Економіка підприємства: Навчальний посібник. / І. М. Бойчик. – Київ: Атика, 2002. – 480 с.

Виробничо-практичне видання

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
до проведення практичних занять
і самостійної роботи
з ДИСЦИПЛІНИ
«ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА»

*(для студентів усіх форм навчання спеціальностей
071 – Облік і оподаткування, 076 – Підприємництво,
торгівля та біржова діяльність)*

Укладач **ВЕЛИЧКО** Вікторія Валеріївна

Відповідальний за випуск *Н. О. Волгіна*

За авторською редакцією

Комп'ютерне верстання *К. А. Алексанян*

План 2016, поз. 268М

Підп. до друку 25.04.2017 Формат 60х84/16

Друк на різнографі. Ум. друк. арк. 2,43

Тираж 50 пр. Зам. №

Видавець і виготовлювач:

Харківський національний університет
міського господарства імені О. М. Бекетова,
вул. Маршала Бажанова, 17, Харків, 61002
Електронна адреса: rectorat@kname.edu.ua.

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:

ДК № 5328 від 11.04.2017.